

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

**Pobyt cizinců na území České republiky v právní úpravě
a praxi**

Sabrina Špylková

© 2025 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Sabrina Špylková

Podnikání a administrativa

Název práce

Pobyt cizinců na území České republiky v právní úpravě a praxi

Název anglicky

The stay of foreigners on the Czech Republic teritory in legislation and practice

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je analýza právního postavení cizinců na území České republiky, včetně předpisů týkajících se vstupu a pobytu. Součástí práce jsou definice základních pojmů, které přispějí k pochopení dané problematiky. Prostřednictvím dotazníkového šetření bude zkoumáno, zdali jsou podmínky pro vstup na území České republiky z pohledu cizince striktní, a také jejich zkušenosti s procesem získávání povolení k pobytu. Na základě získaných poznatků a vlastního dotazníkového šetření, budou data vyhodnocena a případně navržené řešení, které by mohlo zefektivnit proces získávání oprávnění k pobytu.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části pomocí analýzy odborné literatury a právních předpisů budou vysvětleny druhy povolení k pobytu a požadavky s tím spojené.

Praktická část bude vypracována na základě dotazníkového šetření, kde budou osloveni cizinci z EU i třetích zemí. Získané poznatky budou zpracovány a v případě zjištěných nedostatků navrženo řešení k jejich eliminaci.

Doporučený rozsah práce

30-40

Klíčová slova

cizinec, zákon, žádost, občané třetích zemí, vízum, povolení k pobytu, Ministerstvo vnitra

Doporučené zdroje informací

Cizinci, azyl [ÚZ 2023 č. 1557] : Ostrava: Sagit, [2023]. ISBN 978-80-7488-598-3

Cizinecké právo: česká legislativa: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, [2019]. ISBN 978-80-7380-776-4.

ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1

DANĚK, Matěj; VYŠKOVSKÁ, Magdaléna a FOJTÍKOVÁ, Jaroslava. Zaměstnávání cizinců na území České republiky – 2. aktualizované. [2020]-. Olomouc: ANAG, ISBN 978-80-7554-269-4

Zákon č. 326/1999 Sb., Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Předběžný termín obhajoby

2024/25 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Michal Kellner, LL.M.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 11. 09. 2024

Ing. JUDr. Eva Daniela Cvik, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 04. 11. 2024

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 03. 2025

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Pobyt cizinců na území České republiky v právní úpravě a praxi" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2025

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Michalu Kellnerovi, LL.M., za cenné rady, odborné vedení mé práce, vstřícnost a trpělivost, kterou mi během psaní věnoval. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří si našli čas a ochotu podělit se o své zkušenosti a názory. Jejich vstřícnost a odpovědi byly klíčové pro realizaci výzkumné části této bakalářské práce.

Pobyt cizinců na území České republiky v právní úpravě a praxi

Abstrakt

Pobyt cizinců na území České republiky je regulován právními předpisy, které vycházejí z národní legislativy, nařízení Evropské unie a mezinárodních smluv. Právní úprava rozlišuje občany Evropské unie a občany třetích zemí, přičemž každá z těchto skupin podléhá odlišným pravidlům a podmínkám. Občané Evropské unie mají na základě unijní legislativy právo na volný pohyb a pobyt. V České republice mohou pobývat krátkodobě, dlouhodobě nebo trvale, aniž by podléhali složitým administrativním procesům. Zvláštní právní úprava se vztahuje také i na jejich rodinné příslušníky. Na rozdíl od občanů EU podléhají občané třetích zemí přísnějším podmínkám vstupu a pobytu na území České republiky. Bakalářská práce se zaměřuje především na vízovou povinnost, podmínky krátkodobého i dlouhodobého pobytu a proces vedoucí k trvalému pobytu či získání českého občanství. Poskytuje tak ucelený přehled o podmínkách pobytu cizinců v České republice. Praktická část práce se věnuje zkušenostem cizinců a jejich doporučením ke zlepšení stávajícího systému, čímž umožňuje nahlédnout do toho, jak cizinci vnímají pobytový proces. Cílem práce je nejen rozbor právní úpravy, ale také propojení teoretických poznatků s reálnými zkušenostmi cizinců.

Klíčová slova: pobyt cizinců, občané Evropské unie, občané třetích zemí, občanství, trvalý pobyt, vyhoštění, právní úprava, vízum, rodinní příslušníci, mezinárodní ochrana, Schengen

The stay of foreigners on the Czech Republic territory in legislation and practice

Abstract

The residence of foreigners in the Czech Republic is regulated by legal regulations based on national legislation, European Union (EU) regulations and international agreements. The legislation distinguishes between the citizens of the EU and the citizens of third-world countries, where each of these groups fall under different rules and conditions. EU citizens have the right to free movement and residence on the basis of EU legislation. They can reside in the Czech Republic on a short-term, long-term or permanent basis without being subjected to complex administrative processes. Special legislation also applies to their family members. Unlike EU citizens, third-world country nationals are subjected to stricter conditions of entry and residence in the Czech Republic. The bachelor thesis mainly focuses on visa requirements, conditions for short and long-term residence, and the process leading to permanent residence, to even obtaining Czech citizenship. It provides a complete overview of the conditions of residence of foreigners in the Czech Republic. The practical part focuses on the experiences and recommendations of foreigners for the improvement of the current system, which provides an insight into how foreigners perceive the residence process. The aim of the work is not only to analyze the legal regulations, but also to link the theoretical knowledge with the real experiences of foreigners.

Keywords: residence of foreigners, EU citizens, third-country nationals, citizenship, permanent residence, expulsion, legislation, visa, family members, international protection, Schengen

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická část.....	12
3.1 Vymezení základních pojmů.....	12
3.1.1 Cizinec	12
3.1.2 Pobyt	12
3.1.3 Typy pobytů.....	12
3.1.4 Mezinárodní ochrana	13
3.1.5 Migrace	13
3.1.6 Nelegální pobyt.....	14
3.1.7 Vyhoštění	14
3.1.8 Schengenský prostor	14
3.2 Právní rámec.....	15
3.2.1 Mezinárodní a evropský.....	15
3.2.2 Právní úprava v České republice	16
3.2.3 Instituce a orgány dohlízející na pobyt cizinců	16
3.3 Občané Evropské unie.....	18
3.3.1 Právní rámec pobytu v České republice	18
3.3.2 Podmínky vstupu a krátkodobého pobytu	19
3.3.3 Přejíždění pobyt	19
3.3.4 Trvalý pobyt.....	20
3.3.5 Občanství České republiky	21
3.3.6 Zánik pobytu a vyhoštění.....	22
3.3.7 Rodinní příslušníci.....	23
3.4 Občané tzv. třetích zemí.....	24
3.4.1 Právní rámec pobytu v České republice	24
3.4.2 Podmínky vstupu a krátkodobého pobytu	25
3.4.3 Dlouhodobé vízum.....	26
3.4.4 Dlouhodobý pobyt	26
3.4.5 Trvalý pobyt.....	29
3.4.6 Občanství České republiky	30
3.4.7 Zánik pobytu a vyhoštění.....	30
3.4.8 Rodinní příslušníci.....	31
4 Praktická část	33

4.1	Rozbor dotazníku	33
4.1.1	Obecné údaje o respondentech	33
4.1.2	Proces získávání povolení k pobytu.....	36
4.1.3	Hodnocení pobytového procesu.....	40
4.1.4	Doporučení z pohledu respondentů	44
5	Zhodnocení výsledků	48
5.1	Doporučení	48
6	Závěr.....	50
7	Seznam použitých zdrojů	51
8	Seznam tabulek, grafů a zkratk	55
8.1	Seznam tabulek	55
8.2	Seznam grafů.....	55
8.3	Seznam použitých zkratk.....	55
Přílohy		56

1 Úvod

Pohyb lidí přes hranice států je dnes již běžnou součástí života. Lidé cestují za prací, studiem, rodinou nebo hledají lepší životní podmínky. Česká republika se tak často stává cílovou destinací mnoha cizinců, kteří zde hledají nové příležitosti. To však přináší i řadu právních otázek týkajících se podmínek, za nichž mohou cizinci zde legálně pobývat. Právní úprava pobytu cizinců je však poměrně složitá a rozdělená tak do několika kategorií. Klíčové je rozlišit občany Evropské unie a občany třetích zemí, neboť každá z těchto skupin podléhá odlišným pravidlům. Zatímco občané EU mají díky principu volného pohybu výrazně jednodušší přístup k pobytu i zaměstnání, tak občané třetích zemí musí splnit přísnější podmínky. Často se jedná o vízovou povinnost nebo o doložení účelu pobytu.

Tato bakalářská práce poskytuje přehled právních předpisů upravujících pobyt cizinců na území České republiky. Zabývá se nejen podmínkami vstupu a pobytu, ale také procesem získání trvalého pobytu a případně i českého občanství. Dále se věnuje situacím, kdy může být pobyt cizince ukončen nebo uděleno vyhoštění, což představuje jedno z nejzávažnějších opatření vůči cizincům.

Praktická část práce je založena na dotazníkovém šetření, jehož cílem je získat přímé zkušenosti cizinců z EU i třetích zemí s pobytovým řízením v České republice. Respondenti se podělí o své názory ohledně srozumitelnosti a dostupnosti informací, délky a složitosti pobytového procesu či případných problémech v komunikaci s úřady. Výsledky jsou následně znázorněny formou grafů a interpretovány s cílem identifikovat nejčastější překážky, kterým cizinci čelí. V případě zjištěných nedostatků jsou navržena opatření ke zlepšení celého systému.

Toto téma je aktuální nejen vzhledem k rostoucímu počtu cizinců v České republice, ale také kvůli neustálým změnám v legislativě. Proto je důležité porozumět tomu, jak celý systém funguje, jaké mají cizinci možnosti a s jakými překážkami se mohou setkat. Díky kombinaci právní analýzy a výstupů z dotazníkového šetření poskytuje práce komplexní pohled na problematiku pobytu cizinců na území České republiky, jak z legislativního, tak z praktického hlediska.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je prozkoumat právní úpravu pobytu cizinců na území České republiky. Důležitou součástí práce je také vymezení základních pojmů a terminologie související s pobytovým režimem cizinců, což usnadní lepší porozumění problematice. Dále se práce zaměřuje na jednotlivé typy pobytových oprávnění a podmínky jejich získání, a to jak pro občany Evropské unie, tak pro občany třetích zemí. Důraz je kladen zejména na porovnání rozdílů mezi pobytovými režimy těchto skupin, včetně jejich práv a povinností.

V rámci práce je realizován průzkum zkušeností cizinců pobývajících v České republice prostřednictvím dotazníkového šetření. Hlavním cílem je zjistit, s jakými překážkami se cizinci setkávají při vstupu a pobytu v ČR a posoudit, zda jsou podmínky dle nich vnímány jako příliš striktní. Dotazník se rovněž zaměřuje na změny, které by cizinci uvítali. Na základě získaných odpovědí budou navržena doporučení ke zlepšení systému.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou analyzovány právní předpisy upravující podmínky vstupu a pobytu cizinců. Mezi hlavní zdroje patří odborná literatura a právní normy, zejména zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Pro aktuální informace byly také využity internetové zdroje. Praktická část je založena na dotazníkovém šetření, které bylo realizováno prostřednictvím online platformy Google Forms. Dotazník byl anonymní a obsahoval celkem 20 otázek, z nichž většina byla uzavřeného typu a pouze jedna otevřená otázka, která umožnila respondentům sdílet své zkušenosti a názory. Při tvorbě dotazníku byl kladen důraz na jeho jednoduchost pro minimalizaci jazykové bariéry. Cílovou skupinu tvořili cizinci, kteří prošli pobytovým procesem. Šetření se zaměřilo na jejich zkušenosti a případné překážky při získávání oprávnění k pobytu. Získané odpovědi byly následně zpracovány pomocí grafů a interpretovány s cílem identifikovat hlavní problémy, kterým cizinci čelí. Demografické údaje byly porovnávány s oficiálními statistikami ČSÚ, aby bylo možné posoudit jejich validitu. Na základě těchto dat byly formulovány návrhy na zlepšení stávajícího pobytového systému.

3 Teoretická část

3.1 Vymezení základních pojmů

3.1.1 Cizinec

Cizinec je osoba, která není občanem České republiky, tedy osoba, která má státní příslušnost jiné země.¹ Tento pojem zahrnuje jak osoby z členských států Evropské unie, tak osoby z třetích zemí (mimo EU). Právní status cizince je vymezen především v zákoně č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky. Tento zákon definuje podmínky, za kterých mohou cizinci pobývat na území České republiky, a stanovuje jejich práva a povinnosti.

3.1.2 Pobyt

Pobyt je situace, kdy cizinec legálně setrvává na území určitého státu. Dle účelu a délky pobytu lze v České republice rozlišit pobyty na: krátkodobý (do 90 dnů), dlouhodobý (nad 90 dnů) nebo trvalý (neomezený čas). Důležitou roli také hraje státní příslušnost, kdy občané Evropské unie mají mnohem jednodušší podmínky pobytu než občané třetích zemí.

3.1.3 Typy pobytů

Krátkodobý pobyt je určen pro cizince, kteří chtějí v ČR pobývat krátkodobě v maximální délce 90 dnů v 180denním období. Vztahuje se především na turisty, obchodní návštěvy, vědecký výzkum nebo jiné krátkodobé cesty, které nevyžadují dlouhodobé vízum.

Dlouhodobý pobyt je vydáván pro cizince, kteří hodlají na území pobývat déle než 1 rok za konkrétním účelem. Může se jednat o pracovní pobyt, studijní pobyt, nebo pobyt za účelem společného soužití rodiny.

Trvalý pobyt umožňuje cizinci trvale se usadit na území České republiky. Tento status je možný udělit, pokud je splněná především podmínka nepřetržitého pobytu na území ČR po dobu nejméně 5 let. Tento právní status poskytuje cizinci podobná práva jako českým občanům, ale nejedná se o občanství.²

¹§ 1 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

² Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné z <https://mv.gov.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt>.

3.1.4 Mezinárodní ochrana

Mezinárodní ochrana umožňuje cizincům získat ochranu v jiném státě, pokud jim hrozí vážné nebezpečí. Nejedná se pouze o zajištění ochrany před pronásledováním, ale také zabraňuje vyhoštění nebo nucenému návratu do země, kde by žadatel mohl čelit ohrožení života nebo svobody. V České republice je tato oblast upravena zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu. Zahrnuje dvě základní formy ochrany: azyl a doplňkovou ochranu.³

Azyl

Azyl je poskytován cizincům, kteří se obávají z pronásledování v domovské zemi z důvodů rasy, náboženství, národnosti, členství v sociální skupině nebo politických názorů. Pokud cizinec prokáže, že mu hrozí vážné nebezpečí nebo diskriminace, může požádat o azyl v České republice. Po dobu řízení má žadatel právo na dočasné ubytování, zdravotní péči a sociální pomoc. V opačném případě azyl nebude udělen, pokud žadatel se dopustil vážného trestného činu.⁴

Doplňková ochrana

Pokud cizinec nesplňuje podmínky pro udělení azylu, ale v jeho zemi mu hrozí trest smrti, mučení nebo válečný konflikt, může získat doplňkovou ochranu.⁵ Tato ochrana však nebude udělena, pokud žadatel představuje hrozbu pro bezpečnost státu nebo se dopustil závažného trestného činu.

3.1.5 Migrace

Migrace označuje pohyb lidí z jednoho místa na jiné. Obvykle se dělí podle důvodu, délky trvání a směru pohybu. Migrace je ovlivněná různými faktory, jakou jsou lepší životní podmínky, pracovní příležitosti, nebo útěk před nebezpečím. Tento pohyb obyvatelstva může výrazně ovlivnit ekonomiku, společnost i politiku jak v zemi původu, tak i cílového státu. Podle statistik je Česká republika cílovou zemí pro pracovní migranty a uprchlíky. Nejvíce cizinců pochází z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska.^{6,7}

³ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.177

⁴ § 15 Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

⁵ § 14a Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

⁶ Český statistický úřad. Cizinci. Dostupné z <https://csu.gov.cz/cizinci>

⁷ Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. Dostupné z <https://mv.gov.cz/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>

3.1.6 Nelegální pobyt

Nelegální pobyt nastává, pokud cizinec nedodržuje podmínky pobytu, které jsou stanovené zákonem. Nejčastějšími důvody jsou překročení povolené doby pobytu nebo nelegální vstup na území, například bez platného cestovního dokladu nebo víza. Porušení pobytových podmínek bývá zjištěno především během policejních kontrol, na hraničních přechodech nebo na základě oznámení zaměstnavatelů či ubytovatelů.⁸

3.1.7 Vyhoštění

Vyhoštění znamená nucené opuštění území na základě rozhodnutí státních orgánů. Tento proces je upraven zákonem o pobytu cizinců na území České republiky a může být nařízen z několika důvodů, jako je nelegální pobyt, spáchání trestného činu nebo porušení podmínek svého pobytu. Vyhoštění se obvykle stanovuje na dobu 1 až 10 let, přičemž cizinci je často zakázán vstup nejen do ČR, ale i do celé Schengenské zóny. Existují však výjimky, kdy nelze vyhostit cizince, pokud by mu v jeho zemi hrozilo mučení, trest smrti nebo jiná vážná újma.⁹ Podle Policie ČR bylo v posledních letech nejvíce vyhoštění uděleno občanům Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu, často kvůli nelegální práci nebo překročení povolené doby pobytu.¹⁰

3.1.8 Schengenský prostor

Schengenská dohoda zahrnuje 29 států, na jejichž společných hranicích se neprovádějí hraniční kontroly. Tato dohoda byla uzavřena s cílem usnadnit pohyb lidí, zboží a služeb. Mezi státy, které tvoří schengenský prostor patří:

Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Island, Itálie, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.¹¹

⁸ Ministerstvo vnitra ČR. Nelegální migrace v České republice. Dostupné z <https://mv.gov.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx>

⁹ § 118 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

¹⁰ Policie České republiky. (2023, březen 31). Nelegální migrace v ČR v období od 1. 1. 2023 do 31. 03. 2023. Dostupné z <https://policie.gov.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-v-obdobi-od-1-1-2023-do-31-03-2023.aspx>

¹¹ Informační portál pro cizince Ministerstva vnitra ČR. Cestování po Schengenu – občané EU. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/zivot-v-eu/zivot-v-eu-obcane-evropske-unie/cestovani-po-schengenu-obcane-eu/>

3.2 Právní rámec

Právní úprava pobytu cizinců v České republice je klíčovým nástrojem pro regulaci migrace, ochranu veřejného pořádku a bezpečnosti. Česká republika, jako člen Evropské unie a schengenského prostoru, se musí přizpůsobovat právním předpisům EU a mezinárodním úmluvám.

3.2.1 Mezinárodní a evropský

Mezinárodní úmluvy a dohody

Česká republika je signatářem několika mezinárodních úmluv, které ovlivňují právní úpravu pobytu cizinců. Mezi nejvýznamnější patří:

- Úmluva o právním postavení uprchlíků (1951) a Newyorského protokolu (1967) stanovuje základní práva uprchlíků a závazky států vůči nim. Česká republika tyto principy promítá do zákona č.325/1999 Sb., o azylu.¹²
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950) garantuje základní práva, včetně ochrany před diskriminací a práva na spravedlivý proces.
- Schengenská dohoda (1985) a Schengenský hraniční kodex (2016) vymezují pravidla pro volný pohyb osob mezi státy schengenského prostoru a podmínky vstupu občanů třetích zemí.¹³

Právní předpisy Evropské unie

Právní předpisy EU upravují podmínky pobytu cizinců v členských státech. Mezi nejdůležitější právní předpisy v této oblasti patří:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků na volný pohyb a pobyt zaručuje občanům EU právo na pobyt na území jiného členského státu za určitých podmínek.
- Nařízení evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 určuje pravidla pro vstup a pobyt občanů třetích zemí v schengenském prostoru.
- Nařízení EU č. 604/2013 (Dublinské nařízení) stanovuje pravidla pro určování odpovědného státu pro posuzování žádostí o azyl.

¹² Sdělení č. 208/1993 Sb. ministerstva zahraničních věcí

¹³ EUR-Lex. Schengenská dohoda a úmluva. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 (Vízový kodex) vymezuje podmínky pro vydávání krátkodobých víz do EU.

Díky těmto předpisům lze rozlišit právní režim pobytu občanů EU a občanů tzv. třetích zemí, kteří podléhají přísnější regulaci.¹⁴

3.2.2 Právní úprava v České republice

Pobyt cizinců je regulován především zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, který definuje podmínky vstupu, pobytu a vyhoštění cizinců. Mezi další klíčové právní předpisy patří:¹⁵

- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu upravuje pravidla pro poskytování mezinárodní ochrany.
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců vymezuje podmínky pro udělení dočasné ochrany cizincům, kteří se nacházejí na území ČR kvůli krizovým situacím.
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti stanovuje podmínky zaměstnávání cizinců v ČR.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce upravuje práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů.

3.2.3 Instituce a orgány dohlízející na pobyt cizinců

V České republice dohlíží na pobyt cizinců několik příslušných institucí a orgánů. Ty nejenže schvalují žádosti o víza, ale také dohlízejí na dodržování zákonů a zajišťují případné vyhoštění osob.

Ministerstvo vnitra ČR

Jedná se o hlavní orgán, který se zabývá záležitostmi týkajícími se cizinců. Zaměřuje se na jejich příchod do ČR a správou pobytů, včetně vydávání víz pro krátkodobé pobyty nebo povolení k pobytu pro ty, kteří chtějí v ČR setrvat delší dobu za konkrétním účelem. Konkrétně se o tuto oblast zabývá Odbor azylové a migrační politiky (OAMP), který je

¹⁴ EUR-Lex. EU law – EUR-Lex. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

¹⁵ Cizinci.cz. Právní předpisy ČR. Dostupné z <https://www.cizinci.cz/pravni-predpisy-cr>

útvarem Ministerstva vnitra (MV ČR). Pokud by se někdo ze zahraničí chtěl v Česku usadit, pracovat, studovat nebo hledat ochranu, tak jeho žádostí se bude zabývat tento odbor.¹⁶

Významnou roli zde hraje také Policie České republiky, která spadá pod MV ČR. Otázkám migrace a azylové politiky se věnuje odbor cizinecké policie, jenž provádí pobytové kontroly a проверки u zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince. Na pracovištích cizinecké policie mají cizinci nebo ubytovatelé ohlašovací povinnost. V případě porušení pravidel či nelegálního setrvání na území zajišťuje vyhoštění zpět do země původu.¹⁷

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Ministerstvo zahraničních věcí se zaměřuje na oblast zahraničních vztahů, přičemž má na starosti zastupitelské úřady a zajištění ochrany práv občanů ČR v zahraničí. Zastupitelské úřady poskytují cizincům pomoc při různých neočekávaných životních situacích. Může se jednat o pomoc při ztrátě dokladů, onemocnění či omezení svobody. Zároveň registrují matriční události, k nimž došlo na daném území.^{18,19}

Místní úřady

Místní úřady, jako jsou krajské nebo městské úřady, zde také hrají důležitou roli. Například žádost o udělení občanství se podává osobně na příslušném krajském úřadě podle místa trvalého bydliště.

Celní správa

Celní úřady v ČR provádějí kontroly zaměstnávání cizinců na základě zákona o zaměstnanosti. Kontrolují, zda cizinci pracují dle platného pracovního povolení, zaměstnanecké karty, modré karty nebo karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance. Zároveň ověřují, zda zaměstnavatelé řádně plní své oznamovací povinnosti týkající se cizinců.²⁰

¹⁶ Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z <https://mv.gov.cz/clanek/ministerstvo-pusobnost-ministerstva.aspx>

¹⁷ § 164 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

¹⁸ § 6 Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy

¹⁹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Konzulární služba. Dostupné z https://mzv.gov.cz/jnp/cz/cestujeme/konzularni_sluzba/index.html

²⁰ Celní správa České republiky. Kontrola zaměstnávání cizinců. Dostupné z <https://celnisprava.gov.cz/cz/dalsi-kompetence/cizinci/Stranky/default.aspx>

Kontrola a správa pobytu cizinců v ČR je tedy odpovědností několika institucí, které se navzájem doplňují. Každá z nich má danou určitou roli, ale společně zajišťují to, že cizinci žijící nebo pracující v ČR se řídí platnými pravidly a mají přístup k právům, která jim náleží.

3.3 Občané Evropské unie

Občané Evropské unie mají právo volného pohybu a pobytu na území členských států na základě unijního práva. Mohou zde pobývat, pracovat a studovat bez složitých vízových procesů či speciálního povolení. Přesto však existují určité právní podmínky a pravidla, která je potřeba splnit, pokud zde chtějí žít dlouhodobě, využívat zdravotní péči nebo získat české občanství. Cílem těchto opatření je zajistit, aby měli stejné příležitosti a podmínky jako čeští občané.²¹

Tabulka 1 Občané Evropské unie

Kategorie	Státy
Občané Evropské unie	Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko
Podobná práva, jako občané EU	Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko

Zdroj: vlastní zpracování

3.3.1 Právní rámec pobytu v České republice

Právo občanů EU na volný pohyb a pobyt je jedním ze základních pilířů evropské integrace. Právní základ je tvořen Smlouvou o fungování Evropské unie, která v článku 21 garantuje občanům EU právo na svobodný pohyb po celé Unii. Tento princip je dále rozveden ve Směrnici 2004/38/ES, která podrobně upravuje podmínky vstupu, pobytu a případná omezení z důvodů veřejného pořádku, bezpečnosti nebo ochrany zdraví.²²

²¹ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.113

²² EUR-Lex. Access to European Union law. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu>

V České republice byla tato směrnice implementována do zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, který detailně stanovuje podmínky vstupu a pobytu.

V roce 2023 byla schválena novela tohoto zákona, která přinesla několik významných změn. Jednou z nich je zavedení povinné registrace pro občany EU, kteří plánují na území ČR pobývat déle než 90 dnů. Tato povinnost vstoupí v platnost v roce 2027, do té doby však zůstává registrace dobrovolná. Cílem této změny je zlepšit evidenci občanů EU pobývajících v ČR a usnadnit plánování veřejných služeb, jako jsou školství, zdravotnictví či doprava.²³

3.3.2 Podmínky vstupu a krátkodobého pobytu

Občané Evropské unie mohou do České republiky přicestovat pouze s platným občanským průkazem nebo cestovním pasem a nemusí si vyřizovat žádná víza ani speciální povolení. Pokud chtějí v ČR pracovat, zaměstnavatel je pouze povinen oznámit jejich nástup úřadu práce, jinak se na ně nevztahují žádné zvláštní požadavky.²⁴

I když pro krátkodobý pobyt není nutné povolení, platí zde určité administrativní povinnosti. Pokud se občan EU zdržuje v ČR déle než 30 dnů, je povinen se nahlásit na cizinecké policii a uvést místo svého pobytu. Tato povinnost se však nevztahuje na cizince ubytované v hotelech nebo jiných ubytovacích zařízeních, které tuto registraci provádí automaticky.²⁵

Celkově je vstup a krátkodobý pobyt občanů EU v ČR velmi jednoduchý a nevyžaduje žádné složité administrativní procesy.

3.3.3 Přejížděný pobyt

Pokud občan EU plánuje v České republice pobývat déle než tři měsíce, může ale nikoliv nemusí, požádat o osvědčení o registraci. Jedná se o veřejnou listinu, kterou mohou získat občané Evropské unie, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska a za splnění určitých podmínek také někteří občané Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.

²³ Ministerstvo vnitra České republiky. (2023). Dostupné z <https://mv.gov.cz/clanek/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-obcanskych-prukazech-570989.aspx>

²⁴ DANĚK, Matěj; VYŠKOVSKÁ, Magdaléna a FOJTÍKOVÁ, Jaroslava. Zaměstnávání cizinců na území České republiky - 2. aktualizované. [2020] -. Olomouc: ANAG, ISBN 978-80-7554-269-4, s.50

²⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. Legální migrace. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z <https://mv.gov.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx>

Neposkytuje žádná zvláštní práva, ale může zjednodušit vyřizování různých úředních záležitostí a usnadnit prokázání délky pobytu.

Celý proces vyřizuje OAMP. Žádost lze podat osobně na příslušném pracovišti, zaslat poštou nebo datovou schránkou. Úřad má na vyřízení žádosti 30 dní, ale většinou je rozhodnutí vydáno dříve. Osvědčení o registraci se neprodlužuje. Pokud platnost dokladu vyprší a cizinec chce nadále pobývat v České republice, může znovu podat žádost o nové osvědčení o registraci nebo požádat o trvalý pobyt.^{26,27}

3.3.4 Trvalý pobyt

Po pěti letech nepřetržitého pobytu mohou občané EU požádat o povolení k trvalému pobytu, které jim poskytne další výhody a stabilitu. Mezi tyto výhody patří:²⁸

- přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění,
- právo na sociální podporu,
- nárok na zaměstnání a podnikání,
- možnost volit do zastupitelstva obce a Evropského parlamentu.

Žádost o trvalý pobyt se podává na MV ČR a žadatel musí doložit, že na území České republiky skutečně pobýval nepřetržitě po dobu pěti let. Pokud v ČR pracoval, podnikal nebo studoval, většinou stačí předložit pracovní smlouvy, potvrzení o studiu nebo doklady o placení zdravotního pojištění. K žádosti je také nutné doložit doklad o zajištění ubytování, například nájemní smlouvu. Při schvalování žádosti se úřady zaměřují hlavně na to, zda žadatel skutečně dodržoval podmínky pobytu a neohrožuje veřejný pořádek či bezpečnost ČR. Pokud budou všechny podmínky splněny, bude mu uděleno povolení k trvalému pobytu. S tímto statutem se pojí i možnost požádat o české občanství, pokud splní další podmínky, například doložení znalosti češtiny a prokázání integrace do české společnosti.²⁹

²⁶ Informační portál pro cizince. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-evropske-unie/osvedceni-o-registraci/>

²⁷ § 87a Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

²⁸ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.150

²⁹ § 87g Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

3.3.5 Občanství České republiky

Získání českého občanství může přinést řadu výhod a rozšířit práva cizince, který již má trvalý pobyt na daném území. Jako občan ČR totiž získává aktivní i pasivní volební právo, což znamená, že může volit i být volen ve všech typech voleb. Dále nemůže být vyhoštěn z území ani mu nemůže být odepřen vstup.

Pro získání občanství je potřeba splnit několik podmínek. Základní podmínkou pro udělení občanství je nepřetržitý pobyt na území ČR po dobu alespoň tří let. Tato doba se počítá od vydání povolení k trvalému pobytu, samotná přítomnost v ČR tedy nestačí. V některých případech může být stanovená délka trvalého pobytu prominuta. Tyto výjimky jsou uvedeny v zákoně č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. Mezi další dokumenty, které se přikládají k žádosti patří:

- Životopis, kde je popsán podrobně pobyt cizince na daném území, pracovní nebo jiná výdělečná činnost, případně studium. Dále by měl zahrnovat rodinnou a společenskou situaci žadatele v ČR i souhrn jeho zahraničních cest během pobytu. Životopis se zpracovává volnou formou, nikoli strukturovaně.
- Žádost o udělení státního občanství ČR, která je zpracována ve formě motivačního dopisu, v němž žadatel uvádí důvody, proč by mu mělo být občanství uděleno.
- Doklad o trestné bezúhonnosti v cizím státě, který je vyžadován v případě, že se žadatel v ČR zdržuje méně než 10 let nebo pobýval v jiném státě déle než 6 měsíců.
- Zkouška z českého jazyka na úrovni B1 a z reálií pro účely udělování státního občanství. V některých případech mohou být zkoušky prominuty osobám, které v ČR vystudovaly základní, střední nebo vysokou školu s výukou v českém jazyce. Zkoušku nemusí skládat ani žadatelé mladší 15 let nebo starší 65 let.
- Doklady prokazující faktický pobyt na území ČR alespoň v rozsahu jedné poloviny doby pobytu.
- Potvrzení o pobírání či nepobírání dávek v nezaměstnanosti, státní sociální podpory a dávek v hmotné nouzi, který vystavuje úřad práce.
- Prohlášení o zahraničních cestách, kde jsou vypsány zahraniční cesty a jejich délka za poslední tři roky.
- Dotazník, který je dostupný na příslušném úřadě a přikládá se k žádosti.

- Potvrzení o bezdlužnosti od příslušné zdravotní pojišťovny, České správy sociálního zabezpečení, Celní správy ČR a Finanční správy ČR.
- Doklad prokazující výši a zdroj příjmů za poslední tři roky.
- Doklady o integraci do české společnosti, pokud je žadatel členem různých spolků, zájmových sdružení nebo organizací souvisejících s jeho integrací.³⁰

Žádost o občanství se podává osobně na krajském úřadě nebo v Praze na příslušném městském úřadě podle místa trvalého bydliště. Pokud je žádost schválena, žadatel složí slavnostní státní občanský slib a stane se oficiálně českým občanem.^{31,32}

Česká republika umožňuje tzv. dvojí občanství, což znamená, že občané EU si mohou ponechat původní státní občanství svého domovského státu. Tato výhoda je důležitá pro ty, kteří chtějí nadále využívat občanská práva ve své zemi původu. Výjimkou jsou Rakousko a Nizozemsko, kde si občané musí zvolit jen jedno občanství.

3.3.6 Zánik pobytu a vyhoštění

Občané Evropské unie mají v České republice právo na volný pohyb a pobyt. Toto právo však není absolutní a může být v určitých případech omezeno nebo zaniknout. K tomu může dojít buď z vlastní vůle občana EU, nebo na základě rozhodnutí příslušných českých orgánů.

Pokud se občan EU rozhodne ukončit svůj pobyt v ČR, měl by tuto skutečnost oznámit MV ČR a vrátit případné potvrzení o přechodném pobytu. Oznámení o ukončení pobytu se zasílá příslušnému pracovišti ministerstva podle místa hlášeného pobytu. Kromě dobrovolného ukončení pobytu však existují i situace, kdy může Česká republika pobyt občana EU ukončit z vlastní iniciativy.

MV ČR může rozhodnout o ukončení přechodného nebo trvalého pobytu občana EU v několika případech. Nejzávažnějším důvodem je ohrožení bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku. Pokud by občan EU představoval reálnou hrozbu pro Českou republiku,

³⁰ Portál veřejné správy. Udělení státního občanství ČR. Portál veřejné správy. Dostupné z <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/udeleni-statniho-obcanstvi-cr-S10108>

³¹ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.318-320

³² Cizinecké právo: česká legislativa: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, [2019]. ISBN 978-80-7380-776-4., s.265

mohou mu české úřady pobyt ukončit. Dalším důvodem může být získání povolení k pobytu podvodným způsobem, například uzavřením účelového manželství nebo poskytnutím nepravdivých informací při žádosti o pobyt. U trvalého pobytu může být důvodem k jeho zrušení i dlouhodobá nepřítomnost na území ČR. Pokud občan EU nepobývá v ČR déle než dva po sobě jdoucí roky, jeho povolení k trvalému pobytu může být zrušeno.^{33,34}

Může nastat i právní vyhoštění, které znamená nejen povinnost opustit ČR, ale také zákaz vstupu na určitou dobu. Tento krok je u občanů EU velmi výjimečný a lze jej využít pouze za přísných podmínek. Nejčastějším důvodem je ohrožení veřejného pořádku nebo bezpečnosti. Rozhodnutí o vyhoštění musí být občanovi EU sděleno písemně s uvedením konkrétních důvodů a poučením o možnosti odvolání.³⁵

3.3.7 Rodinní příslušníci

Právo volného pohybu a pobytu v rámci Evropské unie se nevztahuje jen na samotné občany EU, ale také na jejich rodinné příslušníky. Toto pravidlo usnadňuje život například smíšeným párům nebo rodinám. Rozlišují se blízcí a vzdálení rodinní příslušníci. Mezi blízké rodinné příslušníky patří manželé, registrovaní partneři, rodiče občanů EU mladších 21 let a další přímí potomci nebo předci, pokud jsou na občanovi EU závislí. Vzdálení rodinní příslušníci jsou ostatní příbuzní, kteří jsou finančně závislí na občanech EU, žijí ve společné domácnosti nebo vyžadují zdravotní péči ze závažných důvodů. Patří sem také partneři v neregistrovaném vztahu, pokud prokážou trvalý partnerský vztah.³⁶

Rodinní příslušníci občanů EU mohou na území České republiky pobývat až 90 dnů bez víza. Pokud zde plánují zůstat déle, musí si požádat o povolení k přechodnému pobytu. O povolení se žádá nejpozději do 3 měsíců od vstupu na území osobně na MV ČR a je nutné doložit doklad o rodinném vztahu k občanovi EU a potvrzení o ubytování. Tím získají nejen legální status, ale také přístup na trh práce bez nutnosti pracovního povolení. Povolení

³³ Ministerstvo vnitra ČR. Ukončení a zrušení povolení k pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/povinnosti-cizincu/ukonceni-a-zruseni-povoleni-k-pobytu-obcanu-eu-a-jejich-rodinnych-prislusniku/>

³⁴ § 9 Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

³⁵ EU. Právo pobytu ekonomicky neaktivních občanů EU. Your Europe. Dostupné z https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/residence-rights/inactive-citizens/index_cs.htm

³⁶ § 15a Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

k přechodnému pobytu se vydává na dobu odpovídající délce pobytu občana EU, nejdéle však na 5 let.

O povolení k trvalému pobytu může žádat rodinný příslušník občana EU po pěti letech nepřetržitého pobytu na území ČR nebo po dvou letech nepřetržitého přechodného pobytu, v případě že se jedná o blízkého rodinného příslušníka občana EU s trvalým pobytem v ČR.

Pokud se rodinný vztah rozpadne (například rozvodem), situace se komplikuje. Rodinný příslušník si může ponechat své pobytové oprávnění, pokud pečuje o společné dítě, pobýval s občanem EU alespoň rok před jeho smrtí, nebo manželství trvalo alespoň 3 roky. Také pobyt nebude ukončen v případě, že se stal obětí domácího násilí a přestal žít s občanem EU z tohoto důvodu.³⁷

3.4 Občané tzv. třetích zemí

Občané třetích zemí jsou osoby, které nemají státní příslušnost žádného členského státu Evropské unie a zároveň ani Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. Pro vstup a pobyt na území ČR musí splnit stanovené podmínky a případně i vízovou povinnost. Existují však země, jejichž občané mohou do schengenského prostoru, včetně ČR, cestovat bez víza pouze na krátkodobé nevýdělečné pobyty. Seznam zemí s vízovým a bezvízovým stykem je k dispozici v přílohách 1 a 2. Pravidla jsou nastavena tak, aby kontrolovala migraci, chránila bezpečnost země, ale zároveň umožnila lidem pracovat, studovat nebo žít s rodinou.³⁸

3.4.1 Právní rámec pobytu v České republice

Právní postavení občanů třetích zemí je regulováno souborem mezinárodních, evropských a vnitrostátních právních předpisů. Na rozdíl od občanů EU podléhá jejich právo na volný pohyb a pobyt na území ČR přísnějším pravidlům. Klíčovým právním předpisem, který upravuje podmínky pobytu, je zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Na právní úpravě pobytu cizinců se podílí i evropská pravidla. Mezi klíčové předpisy patří Schengenský hraniční kodex, který stanovuje podmínky vstupu do

³⁷ Ministerstvo vnitra ČR. Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci. Informační a poradenské centrum. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-evropske-unie/>

³⁸ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Dostupné z https://mzv.gov.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/seznam_statu_jejichz_obcane_nepodlehaji/index.html.

schengenského prostoru, směrnice o dlouhodobě pobývajících rezidentech, jež zajišťuje určitá práva dlouhodobě usazeným cizincům, nebo pravidla týkající se modré karty EU, určené pro vysoce kvalifikované pracovníky.

Právní úprava týkající se občanů třetích zemí je poměrně složitá a neustále se mění, jelikož závisí na aktuální migrační situaci, bezpečnostních otázkách a mezinárodních závazcích České republiky.

3.4.2 Podmínky vstupu a krátkodobého pobytu

Pro krátkodobé pobyty do 90 dnů v rámci jakéhokoli 180denního období platí následující pravidla:

Bezvízový styk

Občané některých třetích zemí mají možnost vstoupit a pobývat na území České republiky bez víza. Seznam těchto zemí je dostupný v příloze 2. Během tohoto krátkodobého pobytu je však zakázáno vykonávat výdělečnou činnost. Při příjezdu je nutné mít platný cestovní doklad a do tří pracovních dnů od vstupu na území ČR ohlásit místo svého pobytu na příslušném oddělení cizinecké policie.^{39,40}

Vízová povinnost

Pokud země cizince je na seznamu zemí s vízovou povinností (příloha 2), musí si před cestou zažádat o schengenské (krátkodobé) vízum. Toto vízum se uděluje na maximálně 90 dnů a je určeno pro různé účely, jako je turistika, návštěva rodiny či přátel, obchodní cesta nebo krátkodobé studium. Žádost o vízum se podává na zastupitelském úřadu ČR v zahraničí a je nutné předložit platný cestovní doklad, doklad potvrzující účel pobytu, cestovní zdravotní pojištění a důkaz o dostatečných finančních prostředcích.^{41,42} Je důležité dodržovat tzv. pravidlo 90/180, které stanovuje, že cizinec může pobývat na území Schengenského prostoru maximálně 90 dnů v rámci jakéhokoli 180denního období. Pro výpočet zbývajících dnů

³⁹ § 18 Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

⁴⁰ Ministerstvo vnitra ČR. Krátkodobé a bezvízové pobyty. Informační a poradenské centrum. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/kratkodobe-a-bezvizove-pobyty/>

⁴¹ § 20 Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

⁴² Ministerstvo zahraničních věcí ČR. (2024, září 26). Návštěva rodiny nebo přátel. Dostupné z https://mzv.gov.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/navsteva_rodiny_nebo_pratel.html

pobytu lze využít tzv. schengenskou kalkulačku dostupnou na webových stránkách Evropské komise.⁴³

3.4.3 Dlouhodobé vízum

Občané třetích zemí, kteří plánují zůstat v České republice déle než 90 dnů, mohou požádat o dlouhodobé vízum. To je určeno pro dočasný pobyt, obvykle na dobu maximálně jednoho roku, a váže se k určitému účelu, jako je studium, podnikání, sloučení rodiny nebo léčba.⁴⁴

Po příjezdu do České republiky je cizinec povinen do tří pracovních dnů nahlásit místo svého pobytu na cizinecké policii. Během pobytu je nutné dodržovat účel, pro který bylo vízum uděleno, a hlásit případné změny, jako je změna adresy či ukončení studia.

Pokud účel pobytu trvá déle, je možné před uplynutím platnosti víza požádat o povolení k dlouhodobému pobytu. Tuto žádost je třeba podat na příslušném pracovišti MV ČR.⁴⁵

3.4.4 Dlouhodobý pobyt

Jedná se o pobytové oprávnění pro občany třetích zemí, kteří plánují pobývat v České republice déle než jeden rok. To se uděluje pro konkrétní účel, který musí žadatel doložit.

Účel studium

Studenti přijatí ke studiu na akreditované škole mohou získat povolení k pobytu za účelem studia. To platí nejen pro vysoké školy, ale i pro některé další formy vzdělávání, například studium jazykových kurzů. Žadatel musí doložit potvrzení o přijetí ke studiu, mít zajištěné ubytování, pojištění a prokázat dostatečné finanční prostředky na pokrytí pobytu. Výhodou tohoto pobytu je také možnost pracovat bez zvláštního pracovního povolení.⁴⁶

Účel podnikání

Cizinci, kteří chtějí v ČR podnikat jako osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) nebo být statutárním orgánem obchodní společnosti, mohou požádat o dlouhodobý pobyt za tímto

⁴³ Ministerstvo zahraničních věcí ČR. (2024, září 26). Pravidlo 90/180. Dostupné z https://mzv.gov.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/pravidlo_90_180/index.html

⁴⁴ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.64

⁴⁵ Ministerstvo vnitra ČR. Vízum k pobytu nad 90 dnů – obecně. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/dlouhodobaviza/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-obecne/>

⁴⁶ § 42d Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

účelem. Hlavním kritériem pro schválení žádosti je prokázání skutečné podnikatelské aktivity. Cizinec musí také doložit dostatečné finanční prostředky k pobytu a zdravotní pojištění.⁴⁷

Účel sloučení rodiny

Pobyt za účelem sloučení rodiny umožňuje cizincům žít v ČR společně s jejich rodinnými příslušníky. Tento typ pobytu mohou získat manželé, nezletilé děti a v některých případech i rodiče nezaopatřených nezletilých dětí. Podmínkou je, že osoba, ke které rodina přichází, musí mít v ČR povolený pobyt alespoň na 15 měsíců a být schopna rodinu finančně zajistit. Rodinní příslušníci, kteří pobyt získají, mohou v ČR pracovat bez pracovního povolení a po pěti letech mohou žádat o trvalý pobyt.^{48,49}

Účel vědecký výzkum

Vědci a výzkumní pracovníci, kteří mají smlouvu s akreditovanou českou výzkumnou institucí, mohou získat speciální pobytové oprávnění pro vědecký výzkum.^{50,51}

Hledání zaměstnání a zahájení podnikání

Absolventi českých vysokých škol a vědci, kteří ukončili svůj výzkumný projekt, mohou požádat o pobyt až na 9 měsíců po ukončení studia nebo výzkumu. Tento pobyt dává možnost aktivně hledat práci nebo rozjet vlastní podnikání, což zjednodušuje přechod na zaměstnaneckou kartu nebo podnikatelský pobyt.⁵²

Účel investování

Investování se týká zejména cizinců, kteří chtějí v ČR uskutečnit významnou investici s pozitivním dopadem na ekonomiku a zaměstnanost. Žadatelé musí prokázat, že jejich investice přinese nové pracovní pozice nebo jiný přínos pro ekonomiku. Investovaná částka musí činit alespoň 75 milionů Kč a v rámci této investice musí být vytvořeno minimálně 20 nových pracovních míst pro občany EU po dobu nejméně dvou let. Až 60 % z této částky

⁴⁷ Informační portál pro cizince. Dlouhodobé pobyty. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/dlouhodobé-pobyty/>

⁴⁸ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.100

⁴⁹ § 42a Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

⁵⁰ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.104

⁵¹ § 42f Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

⁵² Informační portál pro cizince. Dlouhodobé pobyty. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/dlouhodobé-pobyty/>

může být nahrazeno jiným majetkem, a to jak hmotným, tak nehmotným.⁵³ Tento pobyt se často vztahuje na větší firmy a podnikatele s vysokým kapitálem.⁵⁴

Účel zdravotní

Zdravotní pobyt je určen pro cizince, kteří přijíždějí do ČR kvůli dlouhodobé zdravotní péči. Nejčastěji jde o pacienty podstupující specializované léčebné programy, rehabilitace či dlouhodobé terapie. Žadatel musí doložit potvrzení od zdravotnického zařízení a prokázat finanční zajištění léčby a pobytu.

Zaměstnanecká karta

Jedná se o kombinované povolení k pobytu a práci, které umožňuje občanům třetích zemí pracovat na konkrétní pracovní pozici v ČR. Karta se vydává maximálně na dva roky a může být prodloužena. Pokud cizinec chce změnit zaměstnavatele, potřebuje souhlas MV ČR. Zaměstnání bez schválení může vést ke zrušení karty a vyhoštění z ČR.^{55,56}

Modrá karta

Modrá karta je určena pro vysoce kvalifikované pracovníky z třetích zemí a má oproti zaměstnanecké kartě několik výhod. Držitel modré karty musí mít vysokoškolské vzdělání a uzavřenou pracovní smlouvu na minimálně 12 měsíců s hrubou mzdou odpovídající 1,5násobku průměrné mzdy v ČR. Tento typ pobytu se uděluje zejména v oblastech, kde je nedostatek kvalifikovaných pracovníků, například v IT, zdravotnictví nebo inženýrství.⁵⁷

Každý z těchto pobytů má své specifické podmínky, ale všechny umožňují občanům třetích zemí legálně žít a pracovat v ČR, pokud splní požadavky stanovené zákonem o pobytu cizinců. Doba platnosti dlouhodobého pobytu závisí podle účelu, obvykle se uděluje na jeden až dva roky s možností prodloužení. Po pěti letech legálního pobytu může cizinec požádat

⁵³ Cizinecké právo: česká legislativa: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, [2019]. ISBN 978-80-7380-776-4., s.191

⁵⁴ § 42n Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

⁵⁵ DANĚK, Matěj; VYŠKOVSKA, Magdaléna a FOJTÍKOVÁ, Jaroslava. Zaměstnávání cizinců na území České republiky - 2. aktualizované. [2020] -. Olomouc: ANAG, ISBN 978-80-7554-269-4., s.78

⁵⁶ § 42g Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

⁵⁷ § 42i Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

o trvalý pobyt. Pokud ale přestane splňovat podmínky pro udělení pobytu, může mu být pobytové oprávnění zrušeno a v krajním případě může být i vyhoštěn.⁵⁸

Zvláštní dlouhodobý pobyt podle Lex Ukrajina VII

Nová legislativa Lex Ukrajina VII přináší možnost zvláštního dlouhodobého pobytu pro ukrajinské uprchlíky, kteří v České republice pobývají na základě dočasné ochrany a chtějí zde zůstat dlouhodobě. Aby bylo možné požádat o zvláštní dlouhodobý pobyt, musí žadatel splnit několik podmínek. Především je nutné, aby žadatel pobýval v ČR alespoň dva roky pod dočasnou ochranou. Další podmínkou je prokázání ročního hrubého příjmu v minimální výši 440 000 Kč, přičemž pokud žadatel žije s rodinou, částka se zvyšuje o 110 000 Kč za každého dalšího člena domácnosti. K tomu je potřeba mít zajištěné ubytování, pravidelně hrazené zdravotní pojištění a nebyť dlužníkem v českém systému zdravotní péče. Žadatel také nesmí od července 2024 pobírat humanitární dávku. U rodin s dětmi je navíc podmínkou, aby děti ve věku 6–14 let řádně chodily do školy.⁵⁹

3.4.5 Trvalý pobyt

Trvalý pobyt pro občany třetích zemí představuje možnost zůstat v České republice na dobu neurčitou a získat téměř stejná práva jako občané ČR s výjimkou některých oblastí. Tento status přináší řadu výhod, včetně volného přístupu na trh práce bez nutnosti dalších povolení, účasti na veřejném zdravotním pojištění a nároku na sociální dávky. Držitelé trvalého pobytu mohou také cestovat po Schengenském prostoru bez nutnosti víza. Proces získání pobytu však není tak jednoduchý jako u občanů EU a vyžaduje splnění několika podmínek.

Standardní podmínkou je nepřetržitý pobyt na území ČR po dobu alespoň 5 let na základě dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Do nepřetržitého pobytu se však nezapočítávají některé formy statusu, například u azylových pobytů nebo pobyt za účelem studia se započítává jen polovina této doby. V některých případech lze zažádat o pobyt i dříve, například pokud je pobyt žadatele v zájmu ČR, z humanitárních důvodů nebo pokud

⁵⁸ Ministerstvo vnitra ČR. Občané třetích zemí – dlouhodobý pobyt. Dostupné z <https://mv.gov.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>

⁵⁹ Ministerstvo vnitra ČR. (2024, únor 20). Vláda schválila Lex Ukrajina 7. Dostupné z <https://mv.gov.cz/clanek/vlada-schvalila-lex-ukrajina-7-ekonomicky-sobestacni-uprchlici-z-ukrajiny-budou-moci-ziskat-dlouhodoby-pobyt.aspx>

jde o dítě cizince, který už trvalý pobyt má.⁶⁰ Další podmínkou je doložit potvrzení o zajištěném ubytování, dostatečných finančních prostředcích a složit zkoušku z českého jazyka na úrovni A2. Splnění těchto podmínek je zásadní pro úspěšné získání daného pobytového oprávnění.⁶¹

Samotné vyřízení žádosti trvá déle a na rozdíl od občanů EU, kteří mají po pěti letech pobytu právní nárok na trvalý pobyt, mohou být žádosti občanů třetích zemí zamítnuty. V případě povolení pobytu se vydává průkaz na 10 let (pro děti do 15 let na 5 let), který je po uplynutí této doby nutné obnovit, přičemž samotný status je zachován.⁶²

3.4.6 Občanství České republiky

Získání českého občanství znamená pro cizince plné začlenění do společnosti a umožňuje se stát plnoprávnými občany České republiky. I u procesu získávání občanství záleží na tom, zda je žadatel občanem Evropské unie nebo třetí země.

Hlavní rozdíl spočívá v požadované délce trvalého pobytu. Občané třetích zemí musí v ČR pobývat nejméně 5 let s trvalým pobytem, což znamená, že celková doba čekání se protáhne až na 10 let. Základní požadované dokumenty, které jsou zmíněné výše u občanů EU, jsou stejné pro všechny žadatele. Občané třetích zemí se však často setkávají s přísnějším posuzováním, například pokud jde o finanční zabezpečení nebo bezpečnostní prověrky.⁶³

3.4.7 Zánik pobytu a vyhoštění

Pobytové oprávnění občanů třetích zemí v České republice může zaniknout z různých důvodů, ať už kvůli vypršení platnosti povolení, dobrovolnému opuštění země, nebo porušení zákona. V případě vypršení platnosti víza či povolení k pobytu zaniká pobytové oprávnění automaticky.

U trvalého pobytu může k zániku dojít v případě, že cizinec pobýval mimo území států Evropské unie nepřetržitě déle než 12 měsíců, nebo více než 6 let mimo území České

⁶⁰ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1, s.137

⁶¹ § 70 Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

⁶² Ministerstvo vnitra ČR. Trvalý pobyt. Informační a poradenské centrum. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/trvaly-pobyt/>

⁶³ Cizinecké právo: česká legislativa: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, [2019]. ISBN 978-80-7380-776-4., s.265

republiky během posledních 10 let. Existují však výjimky, například pro studium nebo pracovní pobyt v zahraničí, ale i v těchto případech je nutné situaci řádně doložit.

K vyhoštění může dojít v případě, že cizinec pobývá na území ČR nelegálně, poruší zákony České republiky, představuje ohrožení veřejného pořádku nebo bezpečnosti, pracuje bez platného pracovního povolení nebo zaměstnanecké karty či zneužívá sociální dávky.

Při rozhodování o udělování vyhoštění úřady zohledňují i osobní situaci cizince, například zda má v ČR rodinu nebo dlouhodobé vazby. Pokud by vyhoštění vedlo k porušení mezinárodních závazků ČR, například ohrožení života cizince v jeho domovské zemi, tak k vyhoštění obvykle nedojde. Vyhoštění může mít vážné následky, jelikož kromě zákazu vstupu do ČR a dalších zemí Schengenského prostoru může ovlivnit i budoucí žádosti o víza nebo pobytová povolení.^{64,65}

3.4.8 Rodinní příslušníci

Rodinní příslušníci občanů třetích zemí mají také možnost žádat o pobyt v České republice na základě rodinných vazeb. ČR umožňuje různá pobytová oprávnění pro rodinné příslušníky, kde se podmínky liší dle toho, zda je jejich rodinný člen držitelem dlouhodobého nebo trvalého oprávnění k pobytu.

Jednou z možností, jak pozvat na návštěvu rodinného příslušníka z třetí země do ČR, je pozvánka. Jedná se o oficiální dokument, který může pomoci cizinci získat krátkodobé schengenské vízum. Slouží jako důkaz, že zvoucí osoba garantuje účel pobytu cizince a jeho finanční zabezpečení během pobytu. Pozvánka má tedy především usnadnit proces získání víza a snížit riziko nelegální migrace.⁶⁶

Nejběžnějším způsobem, jak mohou rodinní příslušníci občanů třetích zemí získat pobyt v ČR, je dlouhodobý pobyt za účelem sloučení rodiny. Nezletilé děti, jejichž alespoň jeden rodič má povolení k trvalému pobytu v České republice, mohou na základě tohoto účelu požádat o trvalý pobyt. Pokud se rodinný příslušník rozhodne požádat o pobyt, musí doložit

⁶⁴ § 119 zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

⁶⁵ Ministerstvo vnitra ČR. Ukončení a zrušení pobytu občanů třetích zemí. Informační a poradenské centrum. Dostupné z <https://ipc.gov.cz/povinnosti-cizincu/ukonceni-a-zruseni-pobytu-obcanu-tretich-zemi/>

⁶⁶ § 180 zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

doklady potvrzující rodinný vztah, například oddací list nebo rodný list dítěte. V některých případech může být vyžadován i doklad o společném soužití nebo důkaz o závislosti na žadateli v případě starších rodičů nebo nezaopatřených dětí.

Česká republika se snaží zabránit tzv. účelovým sňatkům, což jsou manželství uzavíraná především za účelem získání povolení k pobytu, nikoliv na základě skutečného partnerského vztahu. Tímto způsobem se často snaží obejít složitější administrativní procesy, které by jinak museli podstoupit žadatelé. Kromě pobytu může být motivací i snazší přístup na trh práce nebo výhody spojené se zdravotním a sociálním systémem. České úřady proto věnují velkou pozornost žádostem o pobyt založené na rodinných vazbách a mohou tak přistoupit ke kontrolám, které provádí prostřednictvím oddělených pohovorů s manželi a důkladnou dokumentací o společném životě.⁶⁷

⁶⁷ Policie České republiky. Účelové sňatky. Dostupné z <https://policie.gov.cz/clanek/ucelove-snatky.aspx>

4 Praktická část

Získání povolení k pobytu v České republice je pro spoustu cizinců zásadním krokem, který jim umožňuje usadit se v nové zemi. Tento proces je však vnímán různě, zatímco pro někoho je relativně snadný, jiní se mohou potýkat s administrativními překážkami, dlouhými čekacími lhůtami nebo nejasnými pravidly. Cílem této praktické části je tedy zjistit, jak tento proces vnímají cizinci.

Zatímco teoretická část je zaměřená na právní rámec a legislativní požadavky pro získání pobytového oprávnění, tak praktická část se zabývá skutečnými zkušenostmi žadatelů a případnými doporučeními ke zjednodušení procesu. Pro získání dat bylo provedeno dotazníkové šetření mezi cizinci, kteří prošli pobytovým řízením v ČR. Dotazník byl vytvořen s důrazem na jednoduchost, aby byl srozumitelný pro respondenty, kteří zatím nemají pokročilé znalosti českého jazyka. Většina otázek tedy byla uzavřená a nabízela možnosti výběru, což minimalizovalo jazykovou bariéru a usnadnilo vyplnění. Pouze poslední otázka byla otevřená pro případné sdělení vlastních zkušeností nebo doporučení ke zlepšení.

4.1 Rozbor dotazníku

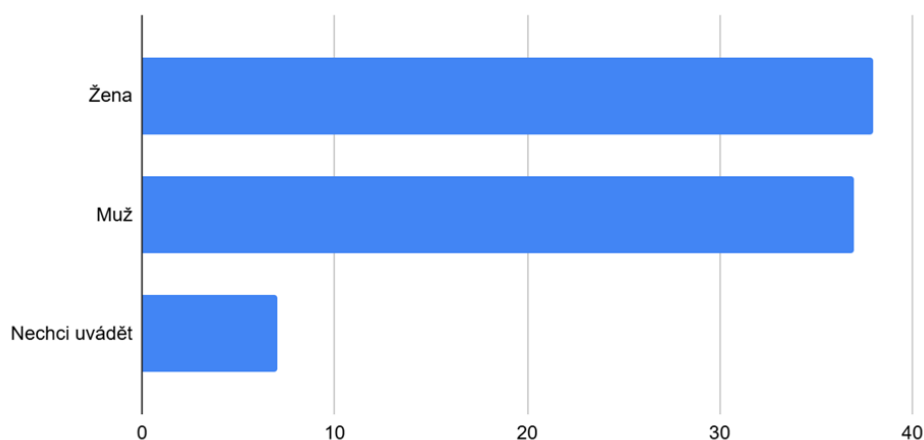
Dotazník byl rozdělen do čtyř hlavních sekcí. První část obsahovala obecné údaje o respondentech, jako je věk, pohlaví, státní příslušnost a současný status pobytu, což umožnilo získat základní přehled o respondentech. Druhá část se věnovala procesu získávání povolení k pobytu, kde respondenti sdíleli své zkušenosti s průběhem vyřizování žádosti. Ve třetí části se respondenti podělili o své dojmy a názory na přístup úřadu a celkovou obtížnost procesu. Poslední část poskytla prostor pro doporučení od respondentů, kde měli možnost navrhnout změny, které by vedly k usnadnění procesu.

4.1.1 Obecné údaje o respondentech

V této sekci se dotazníkové šetření zaměřilo na základní informace o respondentech. Cílem bylo zjistit, kdo se šetření zúčastnil, a případně porovnat s údaji z Českého statistického úřadu (ČSÚ), zda se výsledky shodují. Respondenti byli dotazováni na pohlaví, věk, státní příslušnost a aktuální pobytový status. Díky tomu bylo možné zjistit, z jakých zemí se u nás cizinci nejčastěji usazují a na jak dlouhou dobu.

Graf 1 Pohlaví respondentů

1. Jaké je Vaše pohlaví?

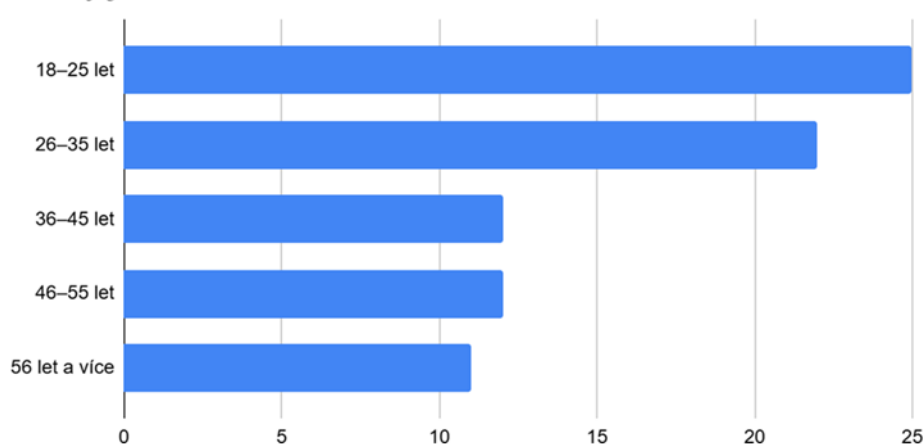

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 82 osob, přičemž v grafu 1 je patrné, že zastoupení mužů a žen jsou téměř vyrovnané. Zbylých 7 respondentů nechtělo své pohlaví uvést nebo mělo jinou genderovou identifikaci. Tato rovnoměrnost ve složení respondentů umožňuje vyváženější pohled na téma, aniž by výsledky výrazně ovlivňovala jedna skupina. Dle údajů z ČSÚ byl podíl mužů mezi cizinci k 31. prosinci 2023 přibližně 50,7 %, zatímco žen 49,7 %.⁶⁸ Mírně vyšší počet mužů mezi cizinci by mohl souviset s pracovní migrací.

Graf 2 Věkové rozložení respondentů

2. Jaký je Váš věk?

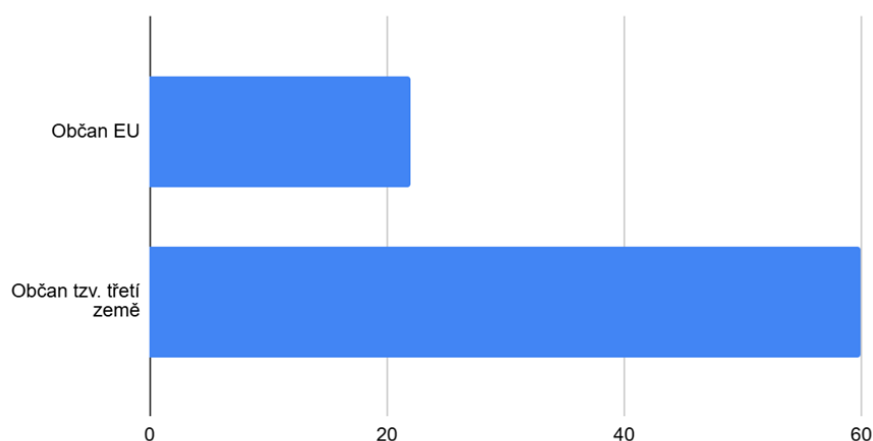
Zdroj: vlastní zpracování

⁶⁸ Český statistický úřad. (2024). Počet cizinců a demografické události. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/pocet-cizincu-demograficke-udalosti?pocet=10&start=0&podskupiny=291&razeni=-datumVydani>

V grafu 2 je znázorněn věk respondentů, kde největší podíl tvoří skupiny ve věku 18–25 let a 26–35 let, což může souviset s větší ochotou mladších lidí účastnit se dotazníkového šetření. O něco méně je zastoupena skupina ve věku 36–45 let a 46–55 let. Nejmenší skupinu pak tvoří osoby starší než 56 let. Z těchto údajů vyplývá, že pobytový proces nejčastěji řeší mladší generace, která přichází do ČR za studiem, prací nebo se zde usazuje s rodinou. Podle dat z ČSÚ je však největší zastoupení ve věkové skupině 30–44 let.⁶⁹ Dotazníkový průzkum se zaměřil pouze na dospělou populaci (18 let a více), a proto se může lišit od oficiálních statistik zahrnujících i děti.

Graf 3 Rodné státní občanství respondentů

3. Jaké je Vaše rodné státní občanství?

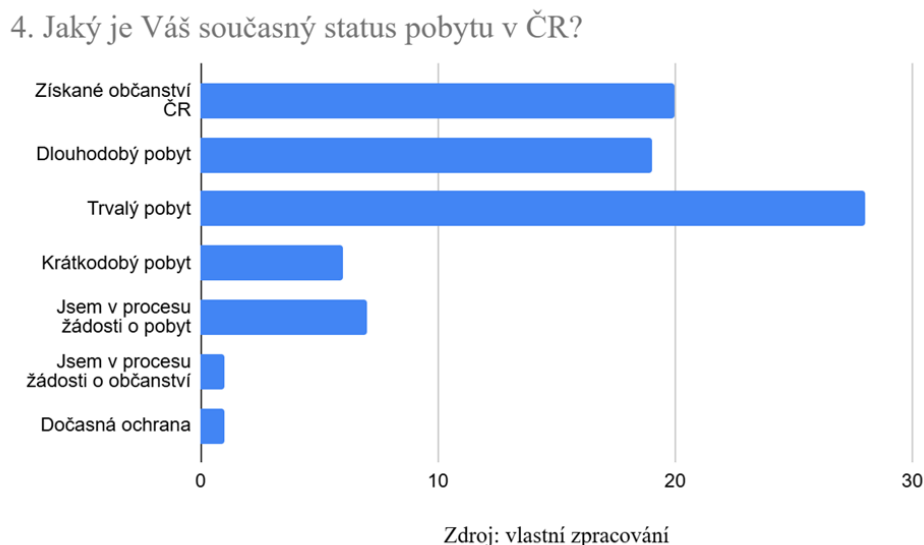
Zdroj: vlastní zpracování

Z hlediska občanství převažují občané tzv. třetích zemí oproti občanům EU, což odpovídá i oficiálním statistikám. Dle ČSÚ tvořili k 31. prosinci 2023 občané třetích zemí přibližně 78,5 % všech cizinců v ČR, zatímco občané EU představovali zhruba 21,5 %.⁷⁰ Tento rozdíl může být dán především příležitostmi na pracovním trhu, kde kvůli nedostatku pracovní síly v některých odvětvích přijímá ČR pracovníky ze třetí země. Občané EU mají možnost volného pohybu po celé Unii, a tudíž často volí jiné destinace než Česko, kde jsou vyšší mzdy a lepší sociální zabezpečení. Přítomnost občanů třetích zemí je také lépe statisticky evidována, jelikož musí získat oprávnění k pobytu, zatímco občané EU nikoliv.

⁶⁹ Český statistický úřad. (2024). Počet cizinců a demografické události Dostupné z: <https://csu.gov.cz/docs/107508/121b1068-2615-eaa0-33ea-c90c0d682d72/290027240108.xlsx?version=1.0>

⁷⁰ Český statistický úřad. (2024). Cizinci v ČR 2023. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/cizinci-v-cr-2023>

Graf 4 Současný status pobytu v ČR

Podle odpovědí v dotazníku má největší podíl respondentů trvalý pobyt nebo české občanství. To naznačuje, že Česká republika není pro většinu cizinců jen krátkodobou destinací, ale naopak zde plánují zůstat dlouhodobě, například kvůli práci, rodině či studiu. Občané EU nemusí žádat o dlouhodobý či trvalý pobyt, tím pádem skutečný počet pobytů může být vyšší, než uvádějí statistiky. Naopak občané třetích zemí potřebují oficiální povolení, a to vede k jejich vyšší evidenci v této kategorii (viz graf 3). Ve srovnání s údaji ČSÚ měla v roce 2023 většina cizinců v ČR dlouhodobý (58,8 %) nebo trvalý pobyt (32,7 %), což se odráží i ve výsledcích dotazníku.⁷¹

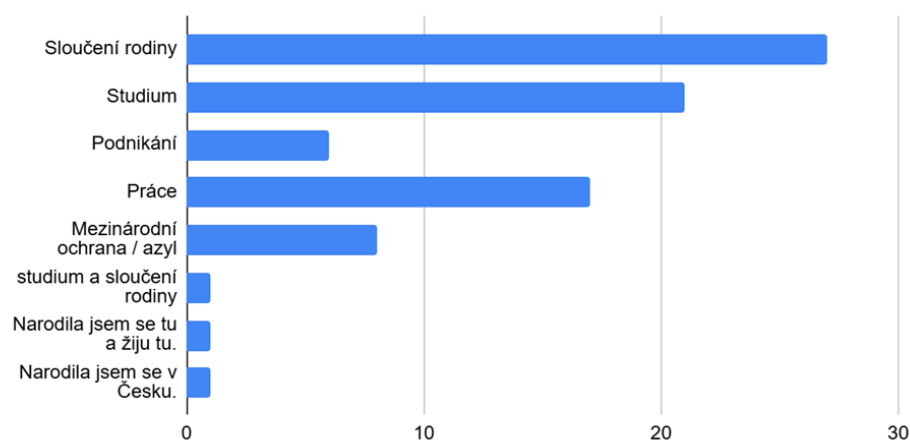
4.1.2 Proces získávání povolení k pobytu

Tato část dotazníku se zabývala zkušenostmi respondentů s pobytovým procesem. Cílem bylo zjistit za jakým účelem cizinci žádali o pobyt, jak dlouho trvalo vyřízení žádosti, které instituce jim byly nápomocné a dostupnost informací. Výsledky šetření mohou přispět k lepšímu porozumění současného systému udělování pobytu.

⁷¹ Český statistický úřad. (2024). Cizinci v ČR 2023. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/cizinci-v-cr-2023>

Graf 5 Účel žádosti o pobyt v ČR

5. Z jakého důvodu jste žádali o pobyt v ČR?

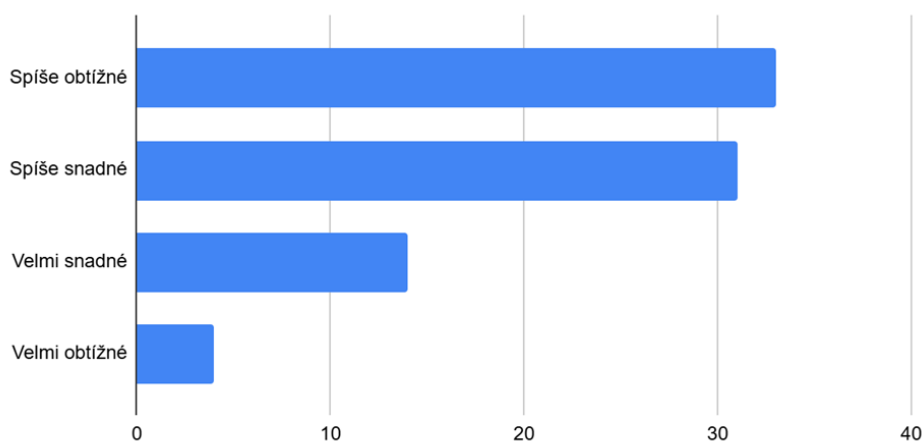

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastějším důvodem žádosti o pobyt je sloučení rodiny a studium. To potvrzuje trend, že velká část cizinců přichází do ČR za účelem vzdělání nebo kvůli rodinným vazbám. Studijní pobyty se nejčastěji týkají mladších respondentů (18–26 let) a sloučení rodiny je častější mezi ženami, které přicházejí do ČR za svými partnery. Tyto odpovědi potvrzují předchozí analýzu pohlaví a věku (graf 1 a 2). Mnoho respondentů uvedlo také práci jako důvod žádosti o pobyt, což ukazuje, že ČR patří mezi cílovou destinaci pro pracovní imigranty.

Graf 6 Obtížnost získání vstupního víza/povolení k pobytu

6. Jak obtížné pro Vás bylo získání vstupního víza/povolení k pobytu?

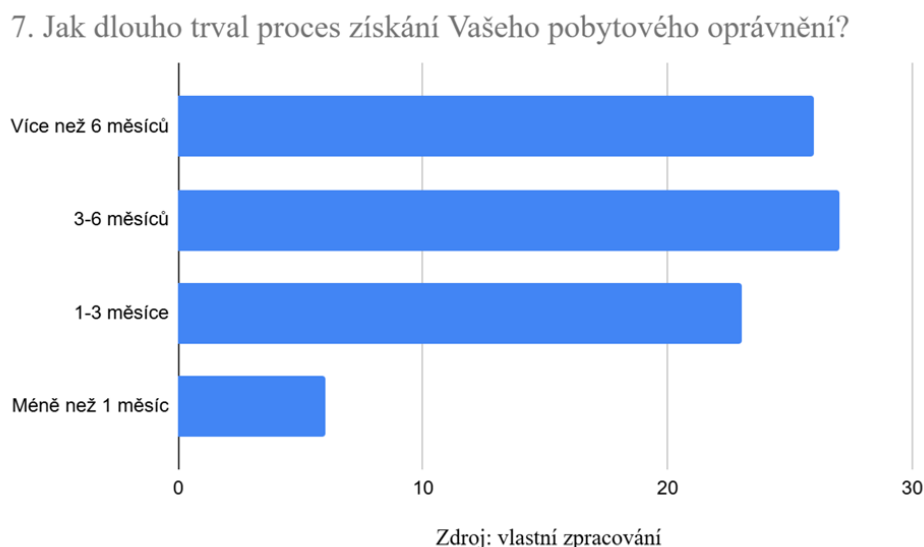

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 6 znázorňuje subjektivní pohled respondentů na obtížnost procesu získávání povolení k pobytu. Největší část cizinců vnímala proces jako spíše snadný až středně obtížný. To poukazuje na to, že získání povolení k pobytu sice vyžaduje určitou administrativní

náročnost, ale není nepřekonatelně složité. Velkou roli zde také hraje státní příslušnost žadatele, jelikož podmínky se liší pro jednotlivé skupiny (viz graf 3). Mezi hlavní překážky respondenti nejčastěji uváděli složitou administrativu, jazykovou bariéru nebo nejasnou legislativu.

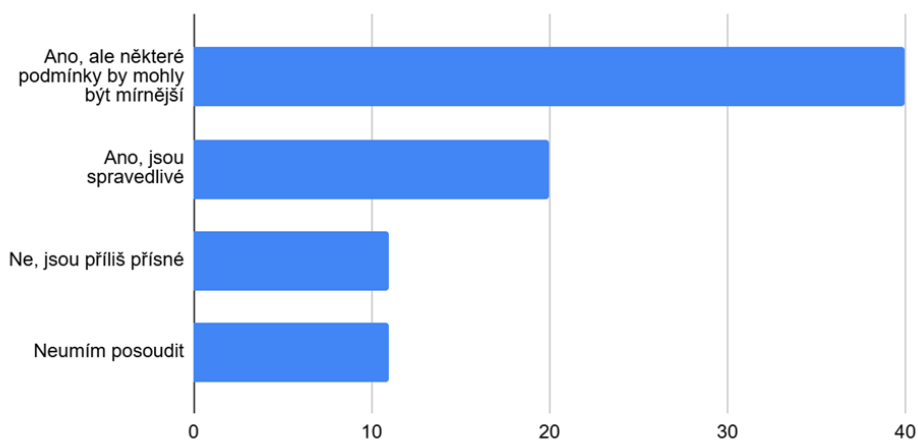
Graf 7 Délka procesu získání pobytového oprávnění

Tento graf zobrazuje délku procesu získání povolení k pobytu v České republice podle odpovědí respondentů. Výsledky ukazují, že většina žádostí je vyřízena za tři měsíce nebo déle. Delší doba vyřizování je často způsobena vysokým počtem žádostí, kapacitním omezením úřadu nebo nutností ověřování dokumentů. Doba zpracování se také liší v závislosti na typu pobytového oprávnění a státní příslušnosti žadatele. Dalšími faktory ovlivňujícími délku řízení jsou přetíženost úřadů a nedostatek pracovníků na odborech azylové a migrační politiky. MV ČR zaznamenává rostoucí počet žádostí, zejména v souvislosti s aktuální situací na Ukrajině. Délka vyřízení pobytu tedy závisí nejen na legislativních podmínkách, ale i na individuálních okolnostech žadatele a kapacitě úřadů.

Graf 8 Názor na přiměřenost podmínek pro vstup do ČR

8. Považujete podmínky pro vstup do ČR za přiměřené?

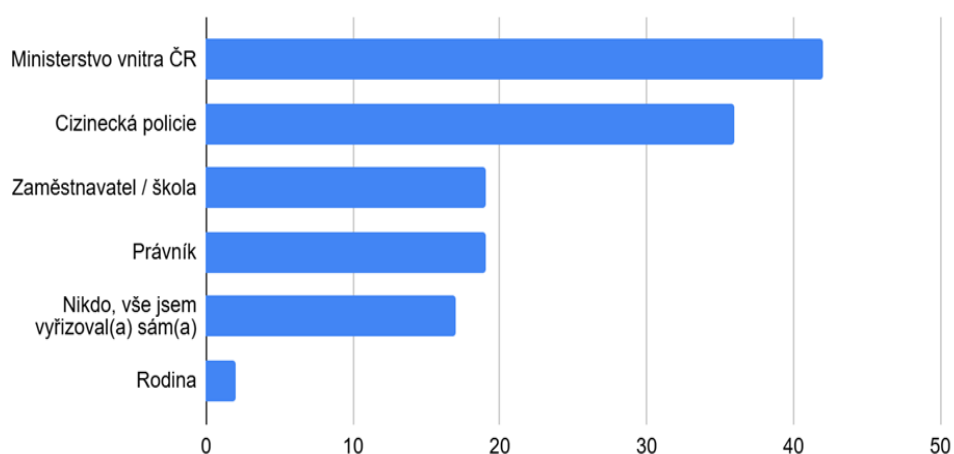

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda cizinci považují podmínky pro získání pobytu v ČR za přiměřené, odpověděla téměř polovina respondentů, že by uvítala zjednodušení některých pravidel. Nejčastěji vnímají podmínky jako příliš přísné občané třetích zemí, pro které je proces složitější, delší a administrativně náročnější. Přesto 20 respondentů souhlasí s aktuálními pravidly. Neutrální odpověď mohli volit ti, kteří sice narazili na určité překážky, ale jejich zkušenost nebyla ani výrazně negativní, ani zcela bezproblémová.

Graf 9 Nápomocné instituce při vyřizování pobytu

9. Které instituce Vám při vyřizování pobytu pomáhaly?

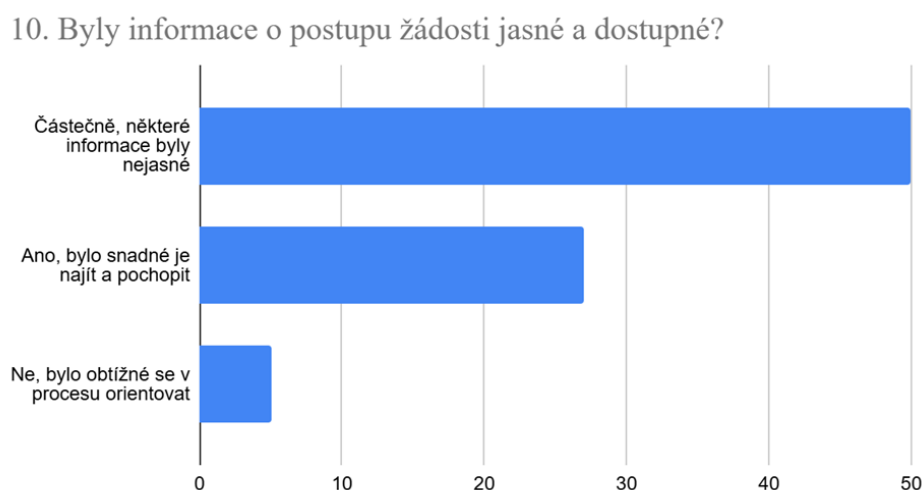

Zdroj: vlastní zpracování

Dle výsledku z grafu 9 lze usoudit, že většina respondentů se při vyřizování pobytu obracela na MV ČR a Cizineckou policii, což i potvrzuje jejich hlavní roli v bytovém procesu.

Významnou pomoc poskytovali také zaměstnavatelé a školy, zejména těm, kteří do ČR přicestovali za prací nebo studiem. Někteří respondenti se obrátili na právníky, což naznačuje, že vnímali proces jako složitý a potřebovali odbornou pomoc. Poměrně velká skupina cizinců uvedla, že si pobyt vyřizovala sama. Vzhledem k tomu, že se jednalo o otázku s možností více odpovědí, respondenti často kombinovali různé instituce.

Graf 10 Dostupnost informací o postupu žádosti

Zdroj: vlastní zpracování

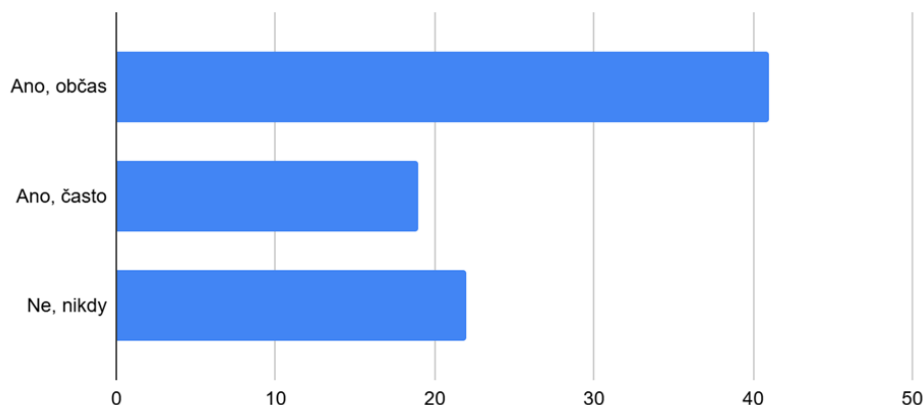
V grafu je znázorněno, jak cizinci hodnotí dostupnost informací týkajících se postupu jejich žádosti o pobyt. Nejčastěji uváděli, že informace byly pouze částečně srozumitelné a v některých oblastech se setkali s nejasnostmi. Například mohli rozumět základním krokům při podání žádosti, avšak specifické požadavky na konkrétní dokumenty pro ně nemusely být dostatečně jasné. Nejistotu mohly způsobit i změny legislativy. Někteří respondenti uvedli, že informace byly pro ně snadno dostupné a srozumitelné. Naopak nejmenší podíl odpovědí připadl na možnost, že bylo obtížné se v procesu orientovat. Výsledky naznačují, že ačkoliv jsou informace o postupu žádosti obecně dostupné, pro značnou část cizinců zůstávají některé aspekty nejasné.

4.1.3 Hodnocení pobytového procesu

Otázky v této části se zaměřovaly na hodnocení pobytového procesu z pohledu žadatelů. Respondenti popisovali své zkušenosti a komunikaci s úřady, hodnotili dostupnost jazykové podpory a sdíleli problémy, kterým čelili. Jejich odpovědi tak poskytují lepší představu o tom, jak celý proces vnímali a které situace pro ně představovaly největší výzvu.

Graf 11 Přístup úřadů

11. Setkali jste se při vyřizování pobytu s neochotou nebo negativním přístupem úřadů?

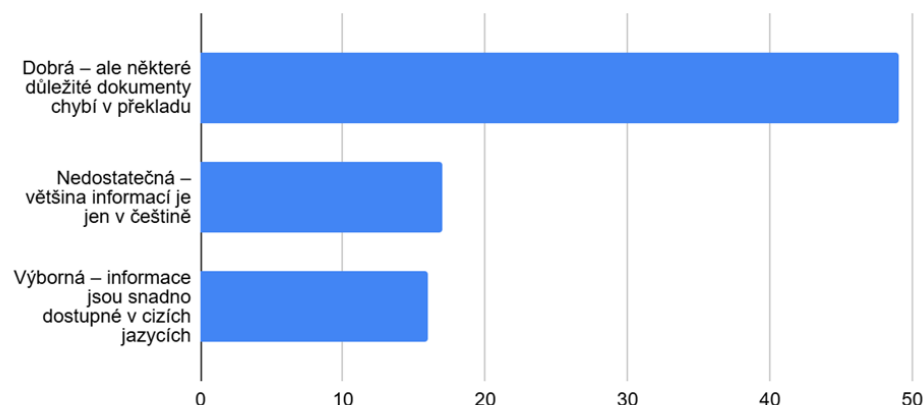

Zdroj: vlastní zpracování

Polovina respondentů uvedla, že se při vyřizování pobytu občas setkala s neochotou úředníků, přičemž až 19 lidí tuto zkušenost zažívá pravidelně. Naopak 22 respondentů uvedlo, že žádné problémy nezaznamenali. Tyto výsledky naznačují, že přístup úředníků není jednotný. Někteří cizinci vyřídí vše bez komplikací, zatímco jiní se potýkají s neochotou nebo negativním přístupem. Důvodem může být kombinace několika faktorů. Úředníci jsou často přetížení, vyřizují velké množství žádostí a v některých případech může hrát roli i jazyková bariéra mezi cizincem a pracovníkem. Bohužel nelze vyloučit ani předsudky vůči cizincům, které mohou negativně ovlivnit zkušenost žadatelů.

Graf 12 Dostupnost překladů a jazyková podpora

12. Jak hodnotíte dostupnost překladů a jazykové podpory při vyřizování pobytu?

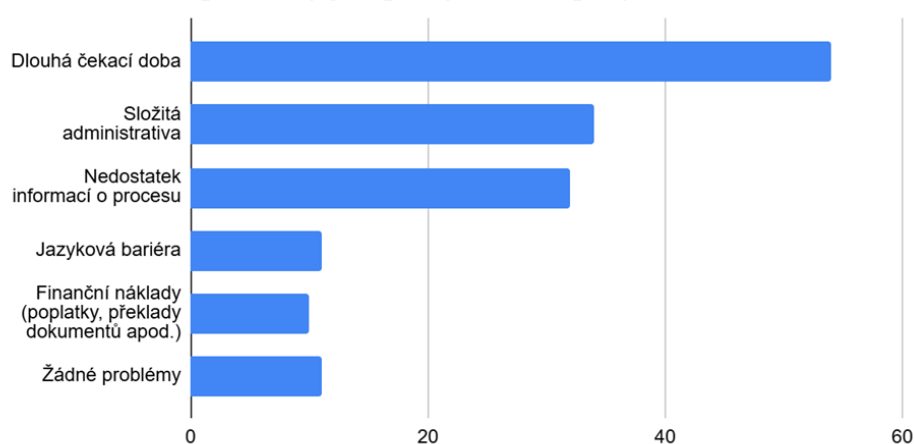

Zdroj: vlastní zpracování

Převážná část cizinců hodnotí dostupnost překladů a jazykové podpory pozitivně. Většina respondentů uvedla, že překlady jsou kvalitní, i když některé důležité dokumenty v cizím jazyce stále chybí. To naznačuje, že dostupnost informací v cizích jazycích je na poměrně dobré úrovni. Na druhou stranu 17 respondentů vnímá překlady dokumentů jako nedostatečné, což může vést k delšímu vyřizování žádosti nebo i k neúmyslnému porušení pravidel.

Graf 13 Hlavní problémy při vyřizování pobytu

13. Jaké hlavní problémy jste při vyřizování pobytu v ČR zažili?

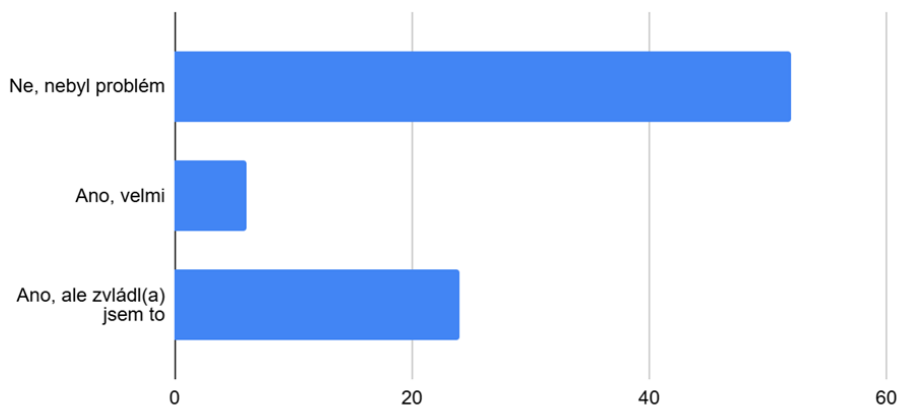

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastějším problémem, se kterým se cizinci setkávají, je dlouhá čekací doba. Jako další problém uvedli složitou administrativu nebo nedostatek informací o procesu. Někteří se potýkají s jazykovou bariérou nebo vysokými finančními náklady spojenými s vyřízením pobytu. Ačkoliv část cizinců uvedla, že žádné problémy neměla, výsledky upozorňují, že pro mnoho cizinců je vyřizování pobytu stále komplikované a časově náročné. Zlepšení v těchto oblastech by mohlo přispět k efektivnějšímu fungování systému.

Graf 14 Obtížnost splnění finančních požadavků

14. Bylo pro Vás obtížné splnit finanční požadavky pro získání pobytu?

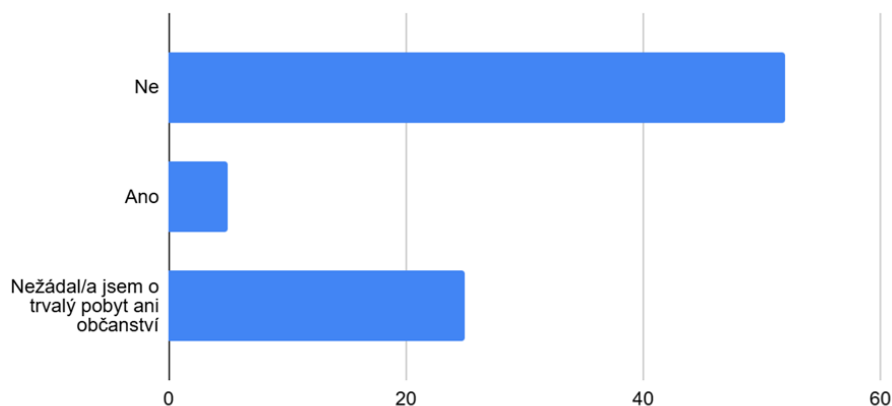

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky naznačují, že finanční požadavky pro získání pobytu nepředstavují pro většinu cizinců zásadní překážku. To odpovídá i předchozí analýze hlavních problémů při vyřizování pobytu, kde finanční náročnost zmínila jen menší část žadatelů (graf 14). Přesto téměř třetina cizinců musela překonávat určité finanční potíže a pro některé bylo splnění těchto požadavků velmi obtížné. Týká se to zejména ekonomicky slabších skupin, jako jsou studenti, senioři nebo sociálně znevýhodněné osoby. Celkově lze však konstatovat, že finanční požadavky nejsou hlavní překážkou a většina cizinců je dokáže splnit.

Graf 15 Podmínky nepřetržitého pobytu

15. Měli jste problém se splněním podmínky nepřetržitého pobytu pro získání trvalého pobytu nebo občanství v ČR?

Zdroj: vlastní zpracování

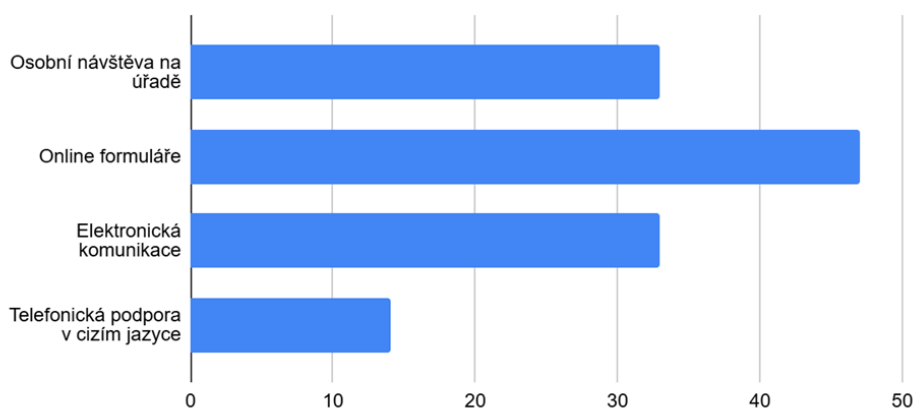
Převážná část respondentů neměla problém se splněním podmínky nepřetržitého pobytu pro získání trvalého pobytu nebo občanství. Vzhledem k tomu, že tuto překážku zmínila jen malá část respondentů, nezdá se, že by představovala zásadní problém v pobytovému procesu.

4.1.4 Doporučení z pohledu respondentů

Na základě odpovědí respondentů bylo možné identifikovat několik oblastí, které by podle nich bylo vhodné zlepšit v rámci pobytového procesu. Nejčastěji doporučovali digitalizaci procesu, zjednodušení požadovaných dokumentů a zkrácení lhůt pro vyřízení žádostí.

Graf 16 Preferovaná forma komunikace s úřady

16. Jakou formu komunikace s úřady byste preferovali při vyřizování pobytového povolení?

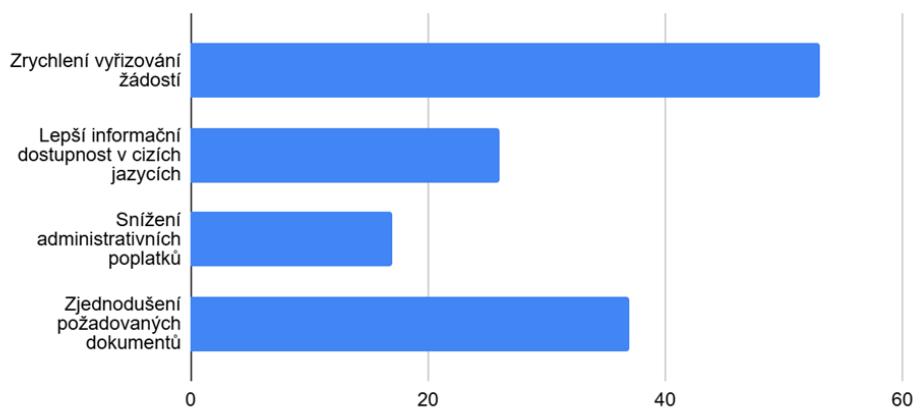

Zdroj: vlastní zpracování

Dle výsledků lze předpokládat, že cizinci by uvítali možnost komunikovat s úřady elektronicky. Nejčastěji preferovali kombinaci online formulářů a elektronické komunikace, což potvrzuje rostoucí zájem o digitalizaci procesu. Přesto velká část respondentů stále upřednostňuje osobní návštěvu na úřadě, kde tuto možnost častěji volili starší lidé, kteří nemají takovou důvěru v digitální systémy. Někteří cizinci by také ocenili telefonickou podporu v cizím jazyce. Výsledky tedy naznačují, že digitalizace je klíčovým krokem ke zjednodušení pobytového procesu, ale zároveň by měly zůstat zachovány i tradiční způsoby komunikace, aby vyhovovaly všem skupinám žadatelů.

Graf 17 Návrhy na zjednodušení pobytového procesu

17. Jaká opatření by mohla zjednodušit proces pobytu pro cizince v ČR?

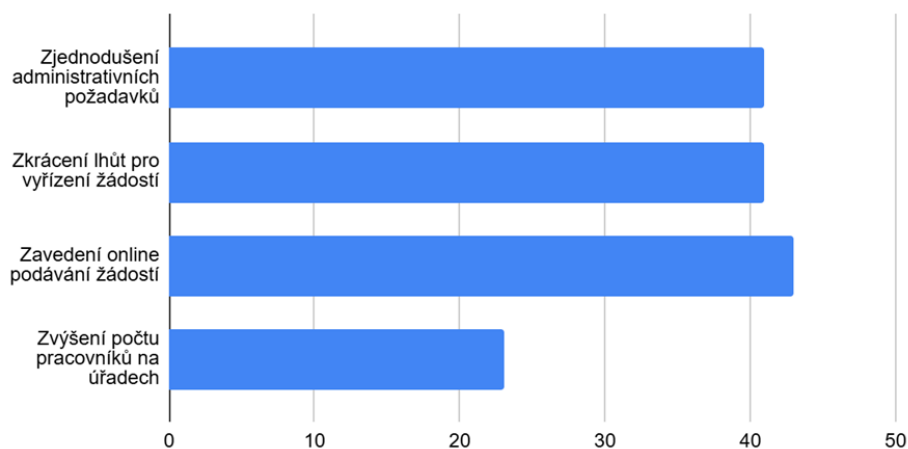

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastěji zmiňovaným opatřením pro zjednodušení pobytového procesu bylo zrychlení vyřizování žádostí, které navrhlo přes polovinu respondentů. Tento výsledek naznačuje, že dlouhá čekací doba představuje jednu z největších překážek, se kterou se cizinci během vyřizování pobytu potýkají. Dalším významným návrhem bylo zjednodušení požadovaných dokumentů a lepší dostupnost informací v cizích jazycích. Mnoho respondentů uvedlo, že složitá administrativa a nepřehlednost požadované dokumentace proces ještě více komplikuje. Nedostatek informací v cizích jazycích může navíc vést k nejasnostem a zbytečným prodlevám. Menší, ale stále podstatná část respondentů, by uvítala snížení administrativních poplatků (viz graf 15). Ačkoliv se nejedná o nejzásadnější problém, pro některé cizince mohou vysoké poplatky představovat finanční zátěž. Celkové výsledky naznačují, že hlavním problémem je zdlouhavý a složitý proces, který cizincům komplikuje vyřizování pobytu.

Graf 18 Možnosti pro zrychlení pobytového procesu

18. Jak by se podle Vás dal zrychlit proces získávání pobytu v ČR?

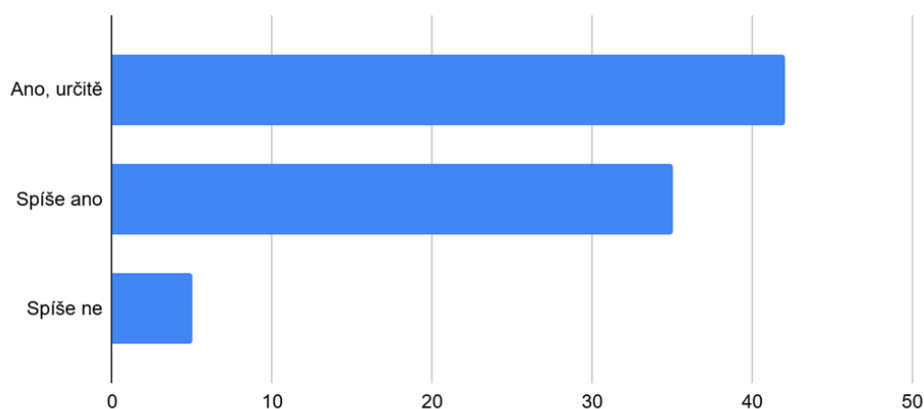

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi návrhy na zrychlení procesu doporučili cizinci zavedení online žádostí, zkrácení lhůt pro vyřizování a zjednodušení požadavků na dokumentaci. Hlavním důvodem těchto návrhů je skutečnost, že dlouhé čekací doby komplikují práci, studium i osobní život a zároveň vyvolávají pocit nejistoty. Nedostatek úředníků vede k delším čekacím lhůtám a horší dostupnosti služeb, což způsobuje přetížení systému a snížení kvality. Zvýšení počtu pracovníků na příslušných úřadech by mohlo přispět nejen k rychlejšímu vyřizování žádostí, ale také ke zlepšení celkové efektivity a spokojenosti cizinců s procesem pobytového řízení.

Graf 19 Doporučení ČR

19. Doporučili byste jiným cizincům Českou republiku jako místo k pobytu?

Zdroj: vlastní zpracování

Přestože proces získání pobytového oprávnění může být administrativně náročný a v některých případech doprovázen i zdlouhavými lhůtami či komplikacemi, většina respondentů i tak Českou republiku jako místo k bydlení by doporučila. Na této pozitivní zpětné vazbě pravděpodobně přispívají faktory, jako jsou ekonomická stabilita země, bezpečnost a kvalita života. Přijetí výše uvedených doporučení by mohlo vést k vyšší celkové spokojenosti cizinců, a tím i ke zvýšení míry doporučení ČR.

Poslední otázka, zda mají respondenti nějaké další poznámky nebo doporučení ohledně svého pobytového procesu, byla otevřená a nepovinná. To umožnilo respondentům vyjádřit své názory volně a bez omezení předem danými možnostmi, které by přispěly k získání hlubších a detailnějších informací o jejich zkušenostech.

Nicméně žádný z účastníků na tuto otázku neodpověděl. Důvodem mohla být nejistota ohledně formulace odpovědi, obava z jazykové bariéry nebo jednoduše nižší ochota věnovat delší čas psaní vlastního komentáře. Také mohli respondenti nepocítovat potřebu sdílet své názory nad rámec uzavřených otázek, případně že považovali předchozí otázky za dostatečně vyčerpávající. Tento výsledek naznačuje, že otevřené otázky v podobných šetřeních mohou mít nižší návratnost odpovědí, zejména pokud se týkají administrativních či právních témat.

5 Zhodnocení výsledků

Dotazník byl vytvořen za účelem získat zpětnou vazbu od cizinců, kteří prošli procesem získávání pobytového oprávnění v České republice. Zaměřoval se na různé oblasti, včetně administrativních požadavků, délky vyřízení, dostupnosti informací a komunikace s úřady. Z demografického pohledu se šetření zúčastnili převážně občané třetích zemí, kteří tvoří podle údajů ČSÚ přibližně 78,5 % všech cizinců v ČR. Největší podíl respondentů tvořili mladí lidé ve věku 18–25 let a osoby ve věkové skupině 30–44 let. Mezi nejčastější důvody žádosti o pobyt patřilo sloučení rodiny, studium a práce. Na základě všech výsledků lze usoudit, že získání pobytu není pro většinu respondentů nepřekonatelnou překážkou, přesto mnozí upozorňují na nadměrnou administrativní zátěž a nejasnosti v požadavcích na pobyt. Především ti, kteří proces zvládli bez větších komplikací, vnímají Česko jako atraktivní destinaci k dlouhodobému pobytu či trvalému usazení.

5.1 Doporučení

Dle výsledků dotazníkového šetření lze vymezit několik oblastí, ve kterých by bylo vhodné provést změny pro efektivnější a přehlednější průběh pobytového řízení. Převážně respondenti poukazovali na dlouhou čekací dobu, složitou administrativu a nedostatek přehledných informací. Následující doporučení se tedy zaměřila přímo na tyto klíčové oblasti, které by mohly vést ke zlepšení situace.

Pro efektivnější a rychlejší vyřizování žádostí by bylo vhodné provést několik změn. Prvním opatřením by mohlo být zapojení samotných cizinců jako zaměstnanců úřadů, zejména na OAMP. Cizinci by mohli být zaměstnáni na různých pozicích, například jako asistenti při přijímání žádostí, tlumočníci nebo konzultanti pomáhající žadatelům s administrativou. Tento krok by pomohl k překonání komunikační bariéry mezi úředníkem a žadatelem. Jelikož by se jednalo o osoby, které si již procesem prošli, tak by i lépe rozuměli problémům, se kterými se žadatelé setkávají a poskytly by tak přesnější rady.

Ke zrychlení procesu bylo by vhodné i zjednodušit administrativní požadavky. Často je nutné předkládat opakovaně stejné dokumenty různým úřadům. Pokud by bylo možné sdílet tyto dokumenty mezi úřady elektronicky, značně by se tím ušetřil čas. Administrativní zátěž

by se dala předejít sjednocením některých podmínek napříč různými typy pobytových žádostí.

Zjednodušení by se mělo týkat také samotných formulářů a žádostí o pobyt, které jsou často složitě formulované a obsahují nadbytečné otázky. Přehlednější struktura, jasné pokyny a dostupnost formulářů i ve více cizích jazycích by pomohly snížit nepřesnosti a zvýšit efektivitu zpracování žádostí. Méně administrativních chyb by znamenalo méně zamítnutých žádostí. V případě zamítnuté žádosti by úřady mohly poskytovat podrobnější odůvodnění, které by pomohlo pochopit konkrétní důvody zamítnutí a umožnilo jim lépe připravit novou žádost.

Dalším vhodným opatřením je digitalizace pobytového procesu, která byla v dotazníkovém šetření velmi žádaná mezi cizinci. Zavedení online žádostí by umožnilo žadatelům podat dokumenty elektronicky, a tím by se omezila nutnost osobních návštěv na úřadech. Také by stálo za zvážení zpřístupnění online portálu, kde by žadatelé mohli sledovat v reálném čase stav své žádosti a dostávat notifikace o jejím průběhu. Za zmínku také stojí zapojení umělé inteligence (AI), která by mohla výrazně ovlivnit celý systém. AI by dokázala předběžně kontrolovat podané žádosti, vyhodnocovat je a upozorňovat žadatele na chybějící dokumenty ještě před podáním. Virtuální asistenti a chatboty by pomohly poskytovat informace o celém procesu, včetně seznamu potřebných dokumentů, lhůt a postupu žádosti. Ačkoli by umělá inteligence mohla výrazně zefektivnit proces, tak je nezbytné dbát na ochranu osobních údajů. S cílem zabránit narušení soukromí žadatele a porušení právních předpisů, jako je Obecné nařízení Evropské unie o ochraně osobních údajů (GDPR).

Realizace těchto doporučení by mohla vést ke zlepšení pobytového procesu v České republice, což by usnadnilo nejen život cizincům, ale také snížilo zátěž na úředníky a zvýšilo efektivitu celého systému. Digitalizace, omezení zbytečných dokumentů a sjednocení požadavků by přispělo k vnímání České republiky jako moderní a otevřené země.

6 Závěr

Pobyt cizinců na území České republiky je složitý proces, který podléhá rozsáhlé právní regulaci. Analýza výsledků ukázala, že právní úprava rozlišuje občany EU a občany třetích zemí, přičemž občané EU mají díky evropské legislativě volnější přístup k pobytu a vstupu v schengenském prostoru. Ačkoliv je jejich registrace v ČR poměrně snadná, mohou se i přesto setkat s administrativními překážkami.

Občané třetích zemí však čelí mnohem náročnějším podmínkám pro vstup na území ČR. Systém pobytových oprávnění je založen na vízovém režimu, který vyžaduje splnění mnoha požadavků a administrativy. Právě složitost tohoto procesu byla často kritizována respondenty v dotazníkovém šetření. Mezi největší problémy patří dlouhé čekací lhůty, nadměrná administrativa a nedostatečná informovanost o procesu vyřízení žádosti.

Česká republika se v posledních letech snaží pobytovou politiku upravovat a přizpůsobovat současným potřebám. Přesto je zřejmé, že v některých oblastech stále existuje prostor pro zlepšení. Digitalizace pobytového řízení a zjednodušení administrativy by mohly výrazně přispět ke zrychlení a zefektivnění procesu nejen samotným cizincům, ale i úřadům. Také by bylo přínosné zlepšit dostupnost informací v cizích jazycích, aby cizinci lépe rozuměli svým povinnostem a právům.

Klíčovým prvkem v tomto procesu je především digitalizace, která by nejen výrazně urychlila vyřizování žádostí, ale také by umožnila žadatelům mít lepší přehled o aktuálním stavu jejich žádosti. Zavedení online portálů by navíc umožnilo žadatelům získávat včasné informace o požadovaných dokumentech či případných nedostacích v žádosti, čímž by se předešlo opakovanému podávání žádostí kvůli administrativním chybám.

Tyto změny by mohly výrazně usnadnit život cizincům a jejich začlenění do české společnosti. Zároveň by se tím zvýšila jejich motivace k dlouhodobému pobytu a aktivní účasti na pracovním trhu. Vzhledem k současným ekonomickým výzvám by zlepšení pobytové politiky mohlo mít pozitivní dopady nejen na samotné cizince, ale i na českou ekonomiku a trh práce.

7 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

Cizinecké právo: česká legislativa: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, [2019]. ISBN 978-80-7380-776-4.

ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo. Praha: Linde Praha, [2012], ISBN 978-80-7201-887-1

DANĚK, Matěj; VYŠKOVSKÁ, Magdaléna a FOJTÍKOVÁ, Jaroslava. Zaměstnávání cizinců na území České republiky – 2. aktualizované. [2020] -. Olomouc: ANAG, ISBN 978-80-7554-269-4

Internetové zdroje:

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. Kontrola zaměstnávání cizinců [online]. [cit. 2025-02-06]. Dostupné z: <https://celnisprava.gov.cz/cz/dalsi-kompetence/cizinci/Stranky/default.aspx>

CIZINCI.CZ. Právní předpisy ČR [online]. [cit. 2025-02-06]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/pravni-predpisy-cr>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci [online]. [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/cizinci>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet cizinců a demografické události [online]. 2024. [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/pocet-cizincu-demograficke-udalosti?pocet=10&start=0&podskupiny=291&razeni=-datumVydan>

EU. Právo pobytu ekonomicky neaktivních občanů EU. Your Europe [online]. [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/residence-rights/inactive-citizens/index_cs.htm

EUR-LEX. EU law – EUR-Lex [online]. [cit. 2025-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

EUR-LEX. Schengenská dohoda a úmluva [online]. [cit. 2025-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>

INFORMAČNÍ PORTÁL PRO CIZINCE. Dlouhodobé pobyty [online]. [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/dlouhodobé-pobyty/>

INFORMAČNÍ PORTÁL PRO CIZINCE. Typy víz a pobytu – občané Evropské unie: Osvědčení o registraci [online]. [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-evropske-unie/osvedceni-o-registraci/>

INFORMAČNÍ PORTÁL PRO CIZINCE MINISTERSTVA VNITRA ČR. Cestování po Schengenu – občané EU [online]. [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/zivot-v-eu/zivot-v-eu-obcane-evropske-unie/cestovani-po-schengenu-obcane-eu/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Migrace [online]. [cit. 2025-02-03]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci [online]. Informační a poradenské centrum. [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-evropske-unie/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Občané třetích zemí – dlouhodobý pobyt [online]. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodobý-pobyt>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Trvalý pobyt [online]. Informační a poradenské centrum. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/trvalý-pobyt/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Ukončení a zrušení pobytu občanů třetích zemí [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/povinnosti-cizincu/ukonceni-a-zruseni-pobytu-obcanu-tretich-zemi/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Ukončení a zrušení povolení k pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků [online]. [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/povinnosti-cizincu/ukonceni-a-zruseni-povoleni-k-pobytu-obcanu-eu-a-jejich-rodinnych-prislusniku/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Vízum k pobytu nad 90 dnů – obecně [online]. Informační a poradenské centrum. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://ipc.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/dlouhodobá-viza/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-obecne/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Působnost ministerstva [online]. [cit. 2025-02-06]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/ministerstvo-pusobnost-ministerstva.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Vláda schválila Lex Ukrajina 7 [online]. 2024, únor 20. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/vlada-schvalila-lex-ukrajina-7-ekonomicky-sobestacni-uprchlici-z-ukrajiny-budou-moci-ziskat-dlouhodoby-pobyt.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Novela zákona o občanských průkazech [online]. 2023. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-obcanskych-prukazech-570989.aspx>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. Pravidlo 90/180 [online]. 2024, září 26. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/pravidlo_90_180/index.html

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Nelegální migrace v ČR v období od 1. 1. 2023 do 31. 03. 2023 [online]. [cit. 2025-02-03]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-v-obdobi-i-od-1-1-2023-do-31-03-2023>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Účelové sňatky [online]. [cit. 2025-02-16]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/ucelove-snatky.aspx>

PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. Udělení státního občanství ČR [online]. [cit. 2025-02-16]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/udeleni-statniho-obcanstvi-cr-S10108>

Legislativní zdroje:

Sdělení č. 208/1993 Sb. ministerstva zahraničních věcí

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Zákon č. 326/1999 Sb., Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

8 Seznam tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Občané Evropské unie	18
--------------------------------------	----

8.2 Seznam grafů

Graf 1 Pohlaví respondentů	34
Graf 2 Věkové rozložení respondentů	34
Graf 3 Rodné státní občanství respondentů	35
Graf 4 Současný status pobytu v ČR	36
Graf 5 Účel žádosti o pobyt v ČR.....	37
Graf 6 Obtížnost získání vstupního víza/povolení k pobytu.....	37
Graf 7 Délka procesu získání pobytového oprávnění	38
Graf 8 Názor na přiměřenost podmínek pro vstup do ČR	39
Graf 9 Nápomocné instituce při vyřizování pobytu.....	39
Graf 10 Dostupnost informací o postupu žádosti	40
Graf 11 Přístup úřadů.....	41
Graf 12 Dostupnost překladů a jazyková podpora.....	41
Graf 13 Hlavní problémy při vyřizování pobytu	42
Graf 14 Obtížnost splnění finančních požadavků	43
Graf 15 Podmínky nepřetržitého pobytu	43
Graf 16 Preferovaná forma komunikace s úřady	44
Graf 17 Návrhy na zjednodušení pobytového procesu	45
Graf 18 Možnosti pro zrychlení pobytového procesu	46
Graf 19 Doporučení ČR.....	46

8.3 Seznam použitých zkratk

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

OAMP – Odbor azylové a migrační politiky

ČSÚ – Český statistický úřad

Přílohy

Příloha 1 - Státy s vízovou povinností (MZV ČR, 2025)

AFGHÁNISTÁN	ÍRÁN	NIGER
ALŽÍRSKO	JAMAJKA	NIGÉRIE
ANGOLA	JEMEN	OMÁN
ARMÉNIE	JIŽNÍ AFRIKA	PÁKISTÁN
ÁZERBÁJDŽÁN	JIŽNÍ SÚDÁN	PAPUA-NOVÁ GUINEA
BAHRAJN	JORDÁNSKO	POBŘEŽÍ SLONOVINY
BANGLADÉŠ	KAMBODŽA	ROVNÍKOVÁ GUINEA
BELIZE	KAMERUN	RUSKO
BĚLORUSKO	KAPVERDY	RWANDA
BENIN	KATAR	SAÚDSKÁ ARÁBIE
BHÚTÁN	KAZACHSTÁN	SENEGAL
BOLÍVIE	KEŇA	SEVERNÍ KOREA
BOTSWANA	KOMORY	SIERRA LEONE
BURKINA FASO	KONGO	SOMÁLSKO
BURUNDI	KONGO, DR	SRÍ LANKA
ČAD	KUBA	STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA
ČÍNA	KUVAJT	SÚDÁN
DOMINIKÁNSKÁ REP.	KYRGYZSTÁN	SURINAM
DŽIBUTSKO	LAOS	SV. TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV
EGYPT	LESOTHO	SVAZIJSKO (ESWATINI)
EKVÁDOR	LIBANON	SÝRIE
ERITREA	LIBÉRIE	TÁDŽIKISTÁN
ETIOPIE	LIBYE	TANZÁNIE
FIDŽI	MADAGASKAR	THAJSKO
FILIPÍNY	MALAWI	TOGO
GABON	MALEDIVY	TUNISKO
GAMBIE	MALI	TURECKO
GHANA	MAROKO	TURKMENISTÁN
GUAYANA	MAURITÁNIE	UGANDA
GUINEA	MONGOLSKO	UZBEKISTÁN
GUINEA-BISSAU	MOSAMBIK	VANUATU
HAITI	MYANMAR	VIETNAM
INDIE	NAMIBIE	ZAMBIE
INDONÉSIE	NEPÁL	ZIMBABWE
IRÁK		

Příloha 2 - Státy bez vízové povinnosti (MZV ČR, 2025)

ALBÁNIE*	KANADA	SEYCHELY
ANDORRA	KOLUMBIE	SINGAPUR
ANTIGUA A BARBUDA	KOSTARIKA	SPOJENÉ ARABSKÉ
ARGENTINA	MALAJSIIE	EMIRÁTY
AUSTRÁLIE	MARSHALLOVY	SPOJENÉ STÁTY
BAHAMY	OSTROVY	AMERICKÉ
BARBADOS	MAURICIUS	SRBSKO*
BOSNA A	MEXIKO	SVATÁ LUCIE
HERCEGOVINA*	MIKRONÉSIE	SVATÝ KRYŠTOF A NEVIS
BRAZÍLIE	MOLDAVSKO*	SVATÝ VINCENC A
BRUNEJ	MONAKO	GRENADINY
DOMINIKA	NAURU	ŠALOMOUNOVY
GRENADA	NIKARAGUA	OSTROVY
GRUZIE*	NOVÝ ZÉLAND	TCHAJ-WAN
GUATEMALA	PALAU	TONGA
HONDURAS	PANAMA	TRINIDAD A TOBAGO
CHILE	PARAGUAY	TUVALU
ČERNÁ HORA*	PERU	UKRAJINA*
IZRAEL	SALVADOR	URUGUAY
JAPONSKO	SAMOA	VATIKÁN
JIŽNÍ KOREA	SAN MARINO	VELKÁ BRITÁNIE
	SEVERNÍ	VENEZUELA
	MAKEDONIE*	VÝCHODNÍ TIMOR

* Nepotřebují vízum, pokud mají biometrický pas.

DOTAZNÍK

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena
- c) Nechci uvádět

2. Jaký je Váš věk?

- a) 18–25 let
- b) 26–35 let
- c) 36–45 let
- d) 46–55 let
- e) 56 let a více

3. Jaké je Vaše rodné státní občanství?

- a) Občan EU
- b) Občan tzv. třetí země

4. Jaký je Váš současný status pobytu v ČR?

- a) Krátkodobý pobyt
- b) Dlouhodobý pobyt
- c) Trvalý pobyt
- d) Získané občanství ČR
- e) Jsem v procesu žádosti o pobyt
- f) Jiný (uveďte)

5. Z jakého důvodu jste žádali o pobyt v ČR?

- a) Studium
- b) Práce
- c) Sloučení rodiny
- d) Podnikání
- e) Mezinárodní ochrana / Azyl
- f) Jiný (uveďte)

6. Jak obtížné pro Vás bylo získání vstupního víza/povolení k pobytu?

- a) Velmi snadné
- b) Spíše snadné
- c) Spíše obtížné
- d) Velmi obtížné

7. Jak dlouho trval proces získání Vašeho pobytového oprávnění?

- a) Méně než 1 měsíc
- b) 1–3 měsíce
- c) 3–6 měsíců
- d) Více než 6 měsíců

8. Považujete podmínky pro vstup do ČR za přiměřené?

- a) Ano, jsou spravedlivé
- b) Ano, ale některé podmínky by mohly být mírnější
- c) Ne, jsou příliš přísné
- d) Neumím posoudit

9. Které instituce Vám při vyřizování pobytu pomáhaly? (možno zvolit více odpovědí)

- a) Ministerstvo vnitra ČR
- b) Cizinecká policie
- c) Zaměstnavatel / škola
- d) Právník
- e) Nikdo, vše jsem vyřizoval(a) sám(a)

10. Byly informace o postupu žádosti jasné a dostupné?

- a) Ano, bylo snadné je najít a pochopit
- b) Částečně, některé informace byly nejasné
- c) Ne, bylo obtížné se v procesu orientovat

11. Setkali jste se při vyřizování pobytu s neochotou nebo negativním přístupem úřadů?

- a) Ano, často
- b) Ano, občas
- c) Ne, nikdy

12. Jak hodnotíte dostupnost překladů a jazykové podpory při vyřizování pobytu?

- a) Výborná – informace jsou snadno dostupné v cizích jazycích
- b) Dobrá – ale některé důležité dokumenty chybí v překladu
- c) Nedostatečná – většina informací je jen v češtině
- d) Velmi špatná – bez znalosti češtiny je proces extrémně obtížný

13. Jaké hlavní problémy jste při vyřizování pobytu v ČR zažili? (možno zvolit více odpovědí)

- a) Dlouhá čekací doba
- b) Složitá administrativa
- c) Nedostatek informací o procesu
- d) Jazyková bariéra
- e) Finanční náklady (poplatky, překlady dokumentů apod.)
- f) Žádné problémy
- g) Jiný (uved'te)

14. Bylo pro Vás obtížné splnit finanční požadavky pro získání pobytu?

- a) Ano, velmi
- b) Ano, ale zvládl(a) jsem to
- c) Ne, nebyl problém

15. Měli jste problém se splněním podmínky nepřetržitého pobytu pro získání trvalého pobytu nebo občanství v ČR?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nežádal(a) jsem o trvalý pobyt ani občanství

16. Jakou formu komunikace s úřady byste preferovali při vyřizování pobytového povolení? (možno zvolit více odpovědí)

- a) Osobní návštěva na úřadě
- b) Online formuláře
- c) Elektronická komunikace
- d) Telefonická podpora v cizím jazyce

17. Jaká opatření by mohla zjednodušit proces pobytu pro cizince v ČR? (možno zvolit více odpovědí)

- a) Zrychlení vyřizování žádostí
- b) Lepší informační dostupnost v cizích jazycích
- c) Snížení administrativních poplatků
- d) Zjednodušení požadovaných dokumentů
- e) Jiný (uved'te)

18. Jak by se podle Vás dal zrychlit proces získávání pobytu v ČR? (možno zvolit více odpovědí)

- a) Zjednodušení administrativních požadavků
- b) Zkrácení lhůt pro vyřízení žádostí
- c) Zavedení online podávání žádostí
- d) Zvýšení počtu pracovníků na úřadech
- e) Jiný (uved'te)

19. Doporučili byste jiným cizincům Českou republiku jako místo k pobytu?

- a) Ano, určitě
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne

20. Máte nějaké další poznámky nebo doporučení ohledně Vašeho pobytového procesu v ČR? (Otevřená odpověď)